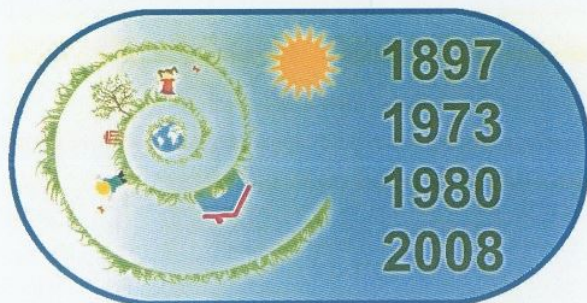


PEDAGÓGIAI PROGRAM



SZÉCHENYI ÚTI ÓVODA és TAGÓVODÁI

Cegléd, 2022.09.01.

Széchenyi Judit
Széchenyiné Lengyel Judit
intézményvezető



Az intézmény fenntartója: **Ceglédi Közös Önkormányzati Hivatal**

Címe: 2700 Cegléd, Kossuth tér 1

Óvoda neve: **Széchenyi Úti Óvoda**

Címe: 2700 Cegléd, Széchenyi út 14.

OM azonosító: 037690

Elérhetőség: 53/310-347 szechovi@t-online.hu

Óvodavezető: Széchenyiné Lengyel Judit

Tagóvoda neve: **Széchenyi Úti Óvoda Budai Úti Tagóvodája**

Címe: 2700 Cegléd, Külső Budai út 10.

Elérhetőség: 53/310-304 budaiutiovi@gmail.com

Tagóvoda vezető: Mester Györgyi

Tagóvoda neve: **Széchenyi Úti Óvoda Ugyeri Tagóvodája**

Címe: 2700 Cegléd, Ugyer, Külterület 066/2

Elérhetőség: 53/707-880 ugyeriovi@indamail.hu

Tagóvoda vezető: Téren Gizella Gyöngyi

Tagóvoda neve: **Széchenyi Úti Óvoda Deák Utcai Tagóvodája**

Címe: 2700 Cegléd, Deák utca 1.

Elérhetőség: 53/311-789 deakter@flash-net.hu

Tagóvoda vezető: Bükki Edina

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Az óvoda bemutatása	5
1.1.	Székhely és tagintézményeink bemutatása	5
1.2.	Személyi feltételeink	9
2.	Az óvodai nevelésünk céljai, alapelvei, értékei	10
2.1.	Óvodai nevelésünk céljai	10
2.2.	Nevelési alapelveink	10
2.3.	Értékek, amelyek közvetítését vállaljuk	11
3.	Gyermekképünk, óvodaképünk	12
3.1.	Gyermekképünk	12
3.2.	Óvodaképünk	13
4.	Az óvodai nevelés általános feladatai	14
4.1.	Az egészséges életmód alakítása	14
4.2.	Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés.....	22
4.3.	Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	28
5.	Az óvodai élet megszerezése.....	31
5.1.	Személyi feltételek.....	31
5.2.	Tárgyi feltételek.....	32
5.3.	Az óvodai csoportok megszervezése.....	33
5.4.	Napirend, heti rend.....	34
5.5.	A csoportban használt kötelező dokumentumok.....	35
5.6.	A tanulás tervezése.....	37
6.	Az óvodai élet tevékenységi formái, az óvodapedagógus feladatai.....	39
6.1.	Játék.....	39
6.2.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	42
6.3.	Verselés, mesélés.....	44
6.4.	Ének – zene, énekes játék, gyermektánc.....	49
6.5.	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	52
6.6.	Külső világ tevékeny megismerése.....	56
6.7.	Mozgás.....	62
6.8.	Munka jellegű tevékenységek.....	66

7.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	69
8.	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése.....	71
8.1	Sajátos nevelési igényű gyermekek	71
8.2	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztése.....	75
8.3	Kiemelten tehetséges gyermekek fejlesztése.....	76
8.4	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek.....	77
9.	Az óvoda kapcsolati rendszere	79
9.1.	A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái.....	79
9.2.	Az óvoda külső kapcsolatai.....	82
10.	Hagyományos ünnepeink, megemlékezéseink.....	84
11.	Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esély- egyenlőséget szolgáló intézkedések.....	86
12.	A HHH gyermekek fejlődésének segítése az Ugyeri Tagóvodában.....	89
12.1.	Az óvodai felzárkóztató program elemei.....	89
Függelék.....		92

1. AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

A Széchenyi Úti Óvoda dolgozói nevében köszöntöm mindazokat, akik érdeklődnek óvodánk helyi Pedagógiai Programja iránt. Reméljük - mint óvodánk nevelőmunkájával ismerkedő, illetve a későbbiekben már jól ismerő – szülőként programunkat olvasva megtalálja a lehetőséget arra, hogy gyermeke intézményünkben egészségesen, biztonságban fejlődjön.

A Pedagógiai Programunk elkészítése során figyelembe vettük a törvényi szabályozásokat, szakmai helyzetelemzést, partneri elvárásokat és a szakmai – pedagógiai hagyományainkat.

1.1. Székhely és tagintézményeink bemutatása

Székhely óvodánk 1897-ben óvodának épült, amely 1980-ban a demográfiai hullámnak köszönhetően egy új épületszárnyal bővült, és az azóta tartó folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően nyerte el mai arculatát. Óvodánk a város Észak-nyugati részének bázis óvodája, amely a város valamennyi pontjáról jól megközelíthető. Vonzáskörzetünk az Észak-nyugati kertváros, és a közeli lakótelepek.

Az óvodánk udvarának kialakítása során az esztétikus környezeti feltételek megteremtése mellett törekedtünk arra is, hogy a gyermekek számára hozzáférhetőek legyenek azok a tárgyi eszközök, amelyek a gyermekek mozgás – és játékigényének biztonságos kielégítését szolgálják. Az udvarunkon kemence is található, amely az ismeretszerzésen kívül élményekkel és finomságokkal is hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodánkban. Óvodánk 7 csoportszobával, hozzá tartozó mosdókkal és öltözőkkel rendelkezik, amelyek korszerű berendezésekkel, játékeszközökkel szolgálják a gyermekek harmonikus, sokoldalú fejlődését. A csoportszobák berendezése során az esztétikum mellett a természetes anyagokból készült berendezések, használati tárgyak felhasználására is törekedtünk. Az évszaknak és az ünnepeknek megfelelő dekorációk intézményünk dolgozóinak keze munkáját és kreativitását dicséri.

Jól képzett nevelőtestületünk a képzettségét, szakmaiságát, módszertani kultúráját tekintve is megfelel a kor és a környezet kihívásainak. Nevelőtestületünket erősítik azok a kollégák, akiknek munkájában a nyitott, innovatív szemlélet is tükröződik. Ezt igazolja két Jó gyakorlatunk, a „Makk Marci egészségnevelő program” és a „Játékba ágyazott tanulás” is.

Budai Úti Tagóvodánkat 1973-ban családi házból alakították át óvodának. A tagóvodánk Cegléd várostól 6 km-re lévő településrész, Cegléd-Budai út óvodája, amelyet 1997-ben integráltak

a székhely óvodához. Települési adottságainknak megfelelően óvodásaink nagy része családi házakból és a környékbeli tanyákból érkezik az óvodánkba.

Jó természeti adottságokkal rendelkezünk, hiszen óvodánk közelében a Kámáni erdő, a strandtó, a Gerje patak, és több gyümölcsöskert is megtalálható, amelyek nemcsak az ismeretszerzés színtereit bővítik, hanem sok-sok élményt is nyújtanak a mindennapokban a hozzánk járó gyermekek számára.

Székhelyintézményünkhöz hasonlóan óvodánk is rendelkezik kemencével, amely a népi hagyományok ápolását segíti.

Tágas, füvesített udvarunk és az udvari játékeszközök minden évszakban lehetőséget adnak a gyermekek számára mozgásigényük sokoldalú kielégítésére, és az önfeledt játéokra.

Két csoportszobánkban a berendezéseink és a korszerű eszközeink megfelelnek a modern pedagógia kihívásainak, és hatékonyan segítik a gyermekek fejlesztését, fejlődését.

Jól felkészült pedagógusaink számára kiemelt érték, hogy óvodánkban, családi környezetben és hangulatban nevelkedhetnek a ránk bízott gyermekek.

Ugyeri Tagóvodánk 2008-ban nyitotta meg kapuit Cegléd külterületén, az Ugyeri tanyavilágban, majd 2013-ban integrálták a székhely óvodához. Óvodánk elhelyezkedése ideális természeti környezetben, a főúttól, a forgalomtól távol helyezkedik el, ezért az egészséget károsító szennyeződések nem érintik az intézményt. Az óvoda területi elhelyezkedése azoknak az elveknek kedvez, amelyek az egészséges életmódot, és a környezettudatos magatartás kialakítását helyezik előtérbe.

Óvodásaink nagy része a családi házas tanyavilágból érkezik hozzánk, ahol a városi viszonylathoz képest kiemelten sok halmozottan hátrányos helyzetű család él. Ebből kiindulva az óvodánk a legfontosabb célkitűzései közé sorolja az itt élő hátrányos helyzetű családok gyermekei számára a nevelési - oktatási esélyegyenlőség elősegítését. Az esztétikusan kialakított intézményi környezet biztosítja azt, hogy a gyermekek és a szülők is olyan tapasztalatokhoz jussanak, melynek hatására ezeket a saját környezetük esztétikai megformálásánál is hasznosítani tudják. Az óvodánk udvarának kialakítása során nemcsak az esztétikus környezeti feltételek megteremtésére törekedtünk, hanem arra is, hogy az udvaron is hozzáférhetőek legyenek azok a tárgyi eszközök, amelyek a gyermekek mozgás – és játékgigényének kielégítését szolgálják. Ennek megvalósításához a legkorszerűbb udvari játékok állnak a rendelkezésünkre, amelyek harmóniát árasztó színeikkel, formájukkal, anyagukkal a gyermekek esztétikai ízlését is formálják.

A két csoportszoba és a kiszolgálóhelyiségek a legkorszerűbb berendezéssel, és felszereléssel biztosítják a gyermekek és az óvodai munkatársak kényelmét, biztonságát, és komfortérzetét. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája, komoly hatást gyakorol a gyermekekre, szülőre egyaránt. A csoportszoba kialakítása során a célszerűséget és az esztétikumot ötvöztük, így lehetővé tettük, hogy a gyermekek mindennemű szükséglete maradéktalanul kielégüljön.

Mivel óvodánk a helyi sajátosságaiból adódóan többnyire roma gyermekek nevelésével foglalkozik, ezért fontosnak tartjuk, hogy az óvodánkban dolgozók a multikulturális szemlélet jegyében hozzájáruljanak ahhoz, hogy a különböző kisebbségek kultúrája, hagyományai is helyet kapjanak az óvodai nevelés folyamatában.

Deák Utcai Tagóvodánk 1980-ban épült Honvédségi Óvodaként. Az óvoda elsődleges célja és feladata az volt, hogy a városban szolgáló katonák gyermekeit befogadja. 2000-ben a ceglédi Dózsa György Laktanya megszűnésével óvodánkat, az Ady Endre Utcai Óvodához, majd 2016.szeptemberétől a Széchenyi Úti Óvodához integrálták

Óvodánk a város frekventált helyén épült, közel a központhoz, parkosított környezetben, kertesházakkal és lakótelepekkel körülvéve.

Az óvoda szomszédságában lévő Gubody parkban lehetőségünk van a természetben történő változások folyamatos és közvetlen megfigyelésére.

Óvodánk udvara tágas, nagy része fűvel borított, a közel 100 gyermek számára kényelmesen kialakított játszó területtel, csoportonként külön homokozóval, mászókákkal és rugós játékokkal ellátott. Lehetőséget ad a nagymozgásra, az egyéni mozgásigény kielégítésére.

Sok fa, tuja, bokor biztosítja a tiszta levegőt, a kis madarak számára fészkelő helyet. Óvodánk négy gyermekcsoporttal működik, mely csoportok 20-25 gyermek befogadására alkalmasak. Igyekszünk ezt barátságossá tenni saját készítésű dekorációkkal. A gyerekek munkái színesítik a csoportszobát az évszaknak illetve az aktuális ünnepnek megfelelően.

A csoportszobák árnyékolóval ellátott betonozott terasz részre nyílnak, ami biztosítja a levegőzést a gyermekek számára időjárástól függetlenül. Minden csoportnak külön öltözője és mosdója van, ami rugalmasságot tesz lehetővé a napirendben.

A közel 40 méter hosszú folyosó kiváló lehetőséget biztosít a közös rendezvényeink számára.

A négy óvodát magába foglaló intézményünk fontosnak tartja a fejlődés szükségességét, az önképzést, ezért dolgozóink kihasználják azokat a képzési lehetőségeket, amelyek a neveléstudomány legújabb eredményeit felhasználva segítik munkájukat.

Személyes kompetenciánk fejlődésén túl szívünkön viseljük intézményünk fejlődését is, ezért kihasználunk minden olyan pályázati lehetőséget, amely által gyarapítani tudjuk intézményünk tárgyi feltételeit, és színesebb, változatosabb programokat tudunk biztosítani a hozzánk járó gyermekek számára.

Intézményünk dolgozóinak gyermekszeretetét, és hozzáértését a nyugodt, derűs, családi légkörben végzett változatos tevékenység biztosítása, a gyermekek szeretete, a nevelésbe vetett hite, és a hivatástudata bizonyítja.

Azt valljuk, hogy intézményünkben a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, aki nek el – és befogadó szemlélete, segítő, támogató attitűdje, modellt és követendő mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógusok munkáját segítő dajkák gyermekszeretete magas szintű szakmai tudással párosul, amely a nevelőmunkánkban nélkülözhetetlen segítséget jelent. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van, amelyben nemcsak az óvodapedagógus nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, hanem a dajkák is hozzájárulnak a gyermekek önállóságának fejlődéséhez. Ez az összehangolt tevékenység jelenti az eredményességünk zálogát.

1.2. Személyi feltételeink

	Széchenyi Úti Óvoda	Budai Úti Tagóvoda	Ugyeri Tagóvoda	Deák Ut- cai Tag- óvoda
Csoportok száma	7	2	2	4
Óvodapedagógusok	15	4	4	8
Fejlesztő pedagógus	1	0	1	0
Pedagógiai asszisztens	3	0	1	1
Dajkák száma	10	2	3	4
Óvodatitkár	1	0	0	0
Fűtő-karbantartó	1	0	0	0
Udvaros		1	0	1
Rehabilitációs munka- erő	2	1	0	0
külső se- gítő mu- nkat- ársá	Gyógypeda- gógus	*Sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fej- lesztésének megfelelő aktuális létszámban		
	Logopédus	PMPSZ által biztosított formában		
	Védőnő	Tagintézményenként 1 fő		

2. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJAI, ALAPELVEI, ÉRTÉKEI

2.1. Óvodai nevelésünk céljai

Célunk, hogy a családi nevelés kiegészítésével, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az egyenlő hozzáférés figyelembevételével segítsük elő az óvodánkba járó gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését és gyermeki személyiségük kibontakozását.

Az intézményünk alkalmazottai olyan pedagógiai alapelveket képviselnek, amelyek a gyermekek egyéni fejlettségéhez, igényeikhez, szükségleteikhez, érési tempójukhoz igazodnak. Fontosnak tartjuk a gyermeki szabadság tiszteletben tartását, a differenciált személyiségfejlesztést, a hátránykompenzálást, a tehetséggondozást, valamint a tanuláshoz szükséges képességek és részképességek játékba és szervezett tevékenységekbe ágyazott megalapozását.

Célunk, hogy minden gyermek megtapasztalja azt az inkluzív¹ szemléletet, amely a sajátos nevelési igényű gyermekek számára is megteremti azokat a feltételeket, hogy a többi gyermekkel együtt nevelkedve teljes értékű emberként kezeljék, és elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben élhessen, és fejlődhessen. Ennek értelmében olyan pedagógiai környezetet alakítottunk ki, ahol a különbözőség felé fordulás mindenkinek természetes.

Az a célunk, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére elérje az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a gyermek az óvodáskor végére belépjen a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

2.2. Nevelési alapelveink

Pedagógiai alapelveink meghatározásánál az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásából indultunk ki, amely alapján:

- a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

¹ Inklúzió: elfogadás, befogadás

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodáink kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozására, annak elősegítésére kell irányulnia, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben;
- hangsúlyoznunk kell a szabad játék mással nem helyettesíthető szerepét, hiszen a játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja;
- olyan magas szintű, differenciált nevelést biztosítunk, amely minden gyermek számára lehetővé teszi a testi, szellemi, és társadalmi fejlődést;
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a többi gyermekkel együtt nevelkedve, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben kapják meg a fejlődésükhöz szükséges gondozást, nevelést;
- intézményünk dolgozóinak személyisége, magatartása, tevékenysége modellt nyújt a ránk bízott gyermekek számára, akiket elfogadás, szeretet, türelem, megértés és tisztelet vesz körül;
- a gyermekek érdekei elsődlegesek, mindenekfelett állóak, ezért innovatív pedagógiai törekvéseinket is ennek érdekében érvényesítjük.

2.3. Értékek, amelyek közvetítését vállaljuk

- Szeretet, elfogadás, tisztelet, és bizalom
- Erkölcsi értékek, viselkedés kultúra
- Együttműködés másokkal, másokra való odafigyelés, alkalmazkodás
- Anyanyelvi kultúra, kommunikáció
- Egészséges életmód
- Természetvédelem-környezettudatosság
- Hagyományok
- Multikulturális értékek elfogadása

- Tudás minősége, alkalmazhatósága, felhasználhatósága
- Esztétikai érzék
- Városunk kulturális értékei

3. GYERMEKKÉPÜNK, ÓVODAKÉPÜNK

3.1. Gyermekképünk

Gyermekképünk a gyermek középpontba helyezéséből indul ki, amelyből adódóan a gyermeki személyiséget szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiségnek és szociális lénynek tekinti.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Ennek megfelelően nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Az óvodáskor szenzitív időszakát kihasználva olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik az élmények feldolgozását támogató, a játék elsődlegességét figyelembe vevő, az inkluzív környezet előnyeit megtapasztaló környezetben, maguk is befogadóvá, elfogadóvá, együttműködővé, és segítőkésszé válnak.

Ennek eredményeképpen az óvodáskor végére a gyermekek a különbözőségekkel természetes módon együtt élnek, koruknak megfelelő mértékben empatikussá, szolidáris játszótárrá, csoporttárrá válnak.

3.2. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodánk a családi nevelés kiegészítőjeként, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja a gyermekek egészséges fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvodai nevelés, csak szeretetteljes, meleg, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs légkörben lehetséges. Ennek érdekében olyan pedagógiai környezet kialakítására törekszünk, ahol a befogadó attitűd, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt természetessé válik.

Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű, amelynek megfelelően a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.

A sokszínű óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek sokoldalú személyiségfejlődését, az egyéni képességeinek kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, mindezt az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

A gyermek személyisége elsősorban a mással nem helyettesíthető szabad játéktevékenységben fejlődik. A tevékenységeken keresztül az életkorhoz igazodó műveltségtartalmak közvetítésével segítjük a gyermek önmagához viszonyított fejlődését. A gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése érdekében biztosítjuk a személyi, tárgyi feltételeket.

Az óvodai tevékenységek sokszínűségéhez hasonlóan, az óvodánkba járó gyermekek összetétele is sokszínű lehet. Ezt figyelembe véve az óvodaképünk kialakítása során fontosnak tartjuk, hogy az ide járó gyermekek és szüleik a nemzeti etnikai különbségeik ellenére is átéljék az együvé is tartozás érzését, és ne utasítsák el a kulturális eltérésekből adódó különbségeket. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Célunk

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Új szemléletmód megalapozása, helyes értékrend kialakítása.

Feladataink

- A gyermekek igényes gondozása, a megfelelő egészségügyi és higiénikus szokások elsajátításának támogatása.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.
- Változatos tevékenységi formákkal a gyermekek mozgásigényének kielégítése és harmonikus összerendezett mozgásfejlődésük elősegítése.
- Testi képességeik mozgáskultúrájuk fejlesztése, érzékszerveik egészséges működésének segítése, prevenció és korrekció testi - lelki nevelési feladatok ellátása.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása a környezet-tudatos magatartás megalapozása.
- Olyan érzelmi képességek fejlesztése, és erkölcsi ismeretek kialakítása, melyek megalapozzák az egészséges életvezetést.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése 3-6 éves korban kiemelt jelentőségű. Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás és az étkezési szokások megalapozásában az óvodai nevelés kiemelt szerepet játszik.

Az egészséges életmódra nevelés mai életünkben felértékelődött, amelynek fontossága hosszú távon meghatározza a felnövekvő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát. Az ebben a korban elsajátított magatartásminták, szokások, döntően befolyásolják a későbbi életkor viselkedés kultúráját, ezért ez a feladat halaszthatatlan, és sürgető.

Óvodánk a gyermekek testi – lelki szükségleteinek kielégítésére helyezi a hangsúlyt, amely azért fontos, mert a szükségletek alapozzák meg a gyermek jó közérzetét, amely minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása, elősegíti a gyermekek egészségének a megóvását. Az egészségvédelem része a higiénés szabályok betartása, ezért erre a területre nagy hangsúlyt fektetünk (pl. portalanítás, fertőtlenítés, testi higiénia, stb.).

Az óvodapedagógus feladata, hogy a szülő által jelzett olyan betegségeket, amelyek nem akadályozzák az óvodába kerülést, figyelemmel kísérje, és teremtse meg azt a környezetet, amely az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges (pl. lázgörcs, epilepszia, allergia, stb.). Ehhez szükség van a megfelelő önképzésre, amely lehetővé teszi, hogy a probléma megjelenése esetén az óvodapedagógus az alapvető egészségvédelmi tennivalókat ellássa. Az óvodában megbetegedett gyermeket mindaddig fokozott gondoskodással látjuk el, amíg a szülei meg nem érkeznek. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, fertőtlenítéssel, és a higiéniai szabályok fokozott betartásával igyekszünk megelőzni.

Az óvodai egészségvédelem részét képezi a mozgásszervi elváltozásokból adódó problémák megelőzése, és korrigálása (pl. hanyagtartás, lúdtalp, gerinc-deformitások kialakulása). A szervezett mozgásos tevékenységek nemcsak a mozgásigény kielégítésére szolgálnak, hanem alkalmanként lehetőséget adnak a tudatos korrekcióra is.

Intézményünkben rendszeres a védőnők általi szűrés, amely a gyermekek testi – lelki egészségének felmérésére irányul. Ennek megszervezésében, lebonyolításában az óvodapedagógusoknak vezető szerepük van.

Az egészséges életmód kialakításának óvodánkban kilenc alapelve van, amelybe a táplálkozás, a testedzés, a pihenés, a víz, a napfény és levegő, a testápolás, az öltözködés, a lelki egészség és a környezettudatosságra nevelés tartozik bele

Táplálkozás

Óvodánkban az étkezéshez kapcsolódó szokásokat úgy alakítottuk ki, hogy minél kevesebb legyen a várakozási idő, ezért a tízórai folyamatos étkezés formájában történik, melynek időkeretét a napirendben határoztuk meg.²

A folyamatosság biztosítja, hogy a gyermekek szükségletei akkor elégüljenek ki, amikor a gyermeknek arra igénye van, illetve sürgetés és erőltetés nélkül, a saját tempójában étkezhessen.

Az egészséges táplálkozás érdekében a lehetőségeinkhez mérten igyekszünk hetente több alkalommal, friss gyümölcsökkel vagy zöldségekkel is kiegészíteni a napi óvodai ellátást. Ez által nemcsak új ízeket, új ismereteket tapasztaltatunk meg a gyerekekkel, hanem megértetjük velük a táplálkozás és az egészség kapcsolatát. Számítunk a szülők együttműködésére, támogatására, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés, a helyes táplálkozás, és az egészségmegőrzés szokásainak alakításában, ezért felhívjuk a figyelmüket a zöldségek, gyümölcsök illetve tejtermékek fogyasztásának előnyeire és a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és a telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére. A szülőket rendszeresen tájékoztatjuk az óvoda heti étrendjéről, amely az óvodák hirdetőtábláin kerülnek kihelyezésre. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők

Az étkezés körülményei, esztétikuma mindig is erőssége volt az óvodai gyakorlatnak. A mindig tiszta vasalt, finom színekben pompázó asztalterítők a minőségi esztétikus étkezőedények, a szalvéták, mind tovább fokozzák az étkezés pozitív hatását, és nevelő értékét. Az étkezés közbeni halk beszélgetés, a kulturált étkezési szokások elsajátítása pedig tovább fokozza az egészségtevékenységhez kapcsolódó pozitív hatásokat. A gyermek nem megérti, hanem megérzi ennek az egész miliőnek a jótékony hatását, és megőrzi magában a későbbi életében is.

Testedzés

A mai modern világ egyik jellegzetessége a mozgásszegény életmód, amely sajnos a gyermekeket is érinti. A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében megóvásában, fel-erősíti, és kiegészíti a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását. Kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró – ellenálló képességét, és az egyes szervek

² Ugyeri Tagóvodánk esetében az egyéni pihenési szükségleteket figyelembe véve, az uzsonnázás is folyamatosan történik.

teljesítő képességét. A gyermekek egészséges életmódjának kialakítását úgy lehet biztosítani, ha mindennap lehetőséget adunk a szervezetük edzésére.

A gyermekek optimális mozgásfejlődéséhez, az egyéni sajátosságok figyelembe vételével a csoportszobákban és az óvoda udvarán is biztosítjuk a spontán mozgáslehetőséget. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek az időjárástól függetlenül, minél több időt töltsenek el a szabadlevegőn, hiszen a napfény, a levegő, a víz is edzi, erősíti őket.

A rövid ideig tartó, szervezett séták és a szabadban töltött tevékenységek, (pl. rollerozás, focizás, stb.) is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez. Óvodáinkban a gyermekek sokoldalú mozgásigényének kielégítését változatos udvari játékeszközök, tornaeszközök, építmények teszik lehetővé. Télen a szánkózás, a csúszkálás, a hóval való játék elégíti ki a gyermekek mozgásigényét. Az egészséges életmódra nevelésen nemcsak az óvoda udvarának célszerű hasznosítását értjük, hanem gyakori sétákat, kirándulásokat a szabad természetben.

A játék, a kirándulások célját, és ezzel együtt időtartamát a gyermekcsoport életkori sajátosságaihoz igazítjuk.

Pihenés

A pihenéshez, alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért ehhez a lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele, hogy olyan tárgyi eszközökkel rendelkezünk, amelyek lehetővé teszik a kikapcsolódást. A nyugodt pihenés további feltétele a nyugalom, a csend, melyet a pihenőidőhöz kapcsolódó rituálékkal teszünk teljessé (Pl. mese, zene hallgatása).

A gyermekek alvásiigénye különböző, ezért az egyéni szükségleteiket és a környezeti feltételeket figyelembe véve, lehetőséget adunk arra, hogy a nem alvó gyermekek a pihenőidő egy részében felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak.

Víz, napfény és levegő

Kutatások bizonyítják, hogy a sejtek folyadékvesztése agressziós feszültséget eredményez, ezért ezt felismerve biztosítjuk a gyermekek számára, hogy a szükségleteiknek megfelelően a nap bármely szakában ihassanak. A csoportszobában külön helye van a jelekkel ellátott palac-

koknak, amelyek így az egész nap folyamán a gyermekek rendelkezésére állnak. Ezeket a palackokat az udvarra, vagy a sétákra is magukkal vihetik a gyermekek, így folyamatosan biztosítva van számukra a megfelelő folyadék-utánpótlás. A vízfelhasználást tekintve környezettudatos elveket vallunk, amely a víztakarékosság mellett a vízivás népszerűsítésére is kiterjed. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek megtapasztalják a víz edző hatását is, ezért jó idő esetén lehetőséget adunk a pancsolásra.

A levegőztetés a pozitív élettani hatásán túl, elősegíti a szervezet edzését, a hangképző szervek fejlődését, és a helyes légzés kialakulását is. A napfény és a levegő alapvető feltétele az életnek, és a testi - lelki jóllétnek, fontos szerepet játszik a szervezet folyamatainak irányításában, ezért igyekszünk minél több időt biztosítani arra, hogy az óvodánkba járó gyermekek a legtöbb tevékenységet a szabad levegőn végezzék. Helyi adottságainkból adódóan ezek a tevékenységek magukba foglalják a játékot, a mozgást, és azokat a kezdeményezett tevékenységi formákat, amelyek a szabadban is végezhetők.

Nyáron külön figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekeket megóvjuk a káros napsugárzástól, ezért a déli időszakban pihenünk, vagy árnyékos helyen tartózkodunk.

Testápolás

Az óvodapedagógusok kiemelt felelőssége, hogy minden gyermek esetében figyelemmel kísérjék a testápolási szokások alakulásának fokozatait, és segítsék az igényesség megjelenését. A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére. Megismertetjük a gyermekeket a tisztálkodási folyamat helyes sorrendjével, technikájával, és az egészségügyi szokásokkal. Tudatosítjuk a gyermekekben a tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és a fertőzések megelőzésének jelentőségét. Ezen belül a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását, a ruházat higiéniját, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektetünk. A tisztálkodáshoz tartozóan kiemelt területként kezeljük a fogmosást. A fogmosáshoz tartozó szokások és technikák elsajátítása mellett legfontosabb feladatunknak tekintjük, hogy a tisztálkodás és szájápolás a gyermekek belső igényévé váljon. Az önállóság kialakítása során a gyermek egyéni fejlettsége szerint nyújtunk segítséget.

Ugyeri tagóvodánk esetében külön figyelmet kell fordítanunk a hátrányos szociokulturális körülmények közül érkező gyermekek testápolási szokásainak kialakítására, amelynek érdekében

az óvodapedagógusoknak kell felvállalniuk ennek a szokásrendszernek a fejlesztését. Sok gyermek itt találkozik először a folyóvízzel, a WC-vel, és azzal a szokásrendszerrel, amely a tisztálkodáshoz kapcsolódik. A tisztaságigény kialakításához nemcsak következetes szokásrendszerre van szükség, hanem a családi szemlélet változtatására is.

Öltözködés

A gyermek komfortérzetének egyik alapja a kényelmes, egészséges, és praktikus ruházat. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek mindig az időjárásnak megfelelően legyenek felöltöztetve. A réteges öltözködés kialakítása érdekében javaslatainkkal segítjük a családokat. A gyermekek a saját jelükkel ellátott polcra és vállfaszákba helyezik cipőjüket, ruhájukat.

Az öltözködés területén az ismétlések által egyre hangsúlyosabb szerephez jut az önállóság, amelynek kialakulásában kiemelt szerepe van az óvodapedagógusok és a dajkák tudatosságának. Az öltözködés területén is a fokozatosság elve érvényesül, amely szerint a kezdeti nagyobb segítséget felváltja az önállóságra szoktatás

Lelki egészség megőrzése

A testi egészség védelme mellett nagy gondot kell fordítanunk a gyermekek lelki egészségének védelmére is. Igyekszünk minden gyermekben megtalálni azt a sajátos vonást, azt a többletet, ami csak benne van meg, és ami segít a gyermeknek a pozitív énképe kialakításában.

Lehetetlen egy gyermeket csak a teljesítménydimenziókon keresztül nézni, hiszen az értelem és az érzelem nem választható ketté. A testi – lelki egészségvédelem érdekében a családban éppen úgy, mint az óvodában arra kell törekednünk, hogy a gyermek a játékában, a tevékenységeiben, a feladatok teljesítésében, a higiénés tennivalóiban, a kulturált étkezésben, a ruházat rendberakásában, tehát az élettevékenységeiben sikerélményekhez jusson.

A mentálhigiénés nevelés a gyermek viselkedésének folyamatos megfigyelésére épül. Az az érzelmein keresztül megközelített gyermek, aki átéli a felé irányuló szeretetet, az odafigyelés, a megértés és az empátia érzését, az felnőttként jobban boldogul majd az életben, és számára elviselhetőbbé és emberibbé válik a hétköznapi együttélés.

Biztonságos környezet kialakítása

Kiemelten fontos területként jelenik meg a gyermekek testi épségének védelme, és a baleset megelőzése, ezért az óvoda külső és belső berendezéseinek kialakítása során az esztétikum mellett elsődleges szempont volt a biztonságos környezet megteremtése. Ennek érdekében mindent megteszünk azért, hogy az óvodai játékaink eszközeink az aktuális biztonsági előírásoknak megfeleljenek.

Környezetvédelem

A környezettudatos magatartás megalapozása érdekében fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek védjék, óvják, és érzelmileg kötődjenek mikro-makró környezetükhöz, és harmóniában éljenek vele. Ennek elérése érdekében a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása mellett olyan feladatokat foglaltunk meg, amelyek a földünk, az élővilágunk, a levegőnk, és a vizeink megóvására neveli a gyermekeket.

A környezetvédelemre nevelést az óvodában úgy célszerű megszervezni, hogy a gyerekek a különböző tevékenységeken keresztül nap, mint nap megtapasztalhassák, hogy a természet- és a környezetvédelem életük szerves részét képezi. Meggyőződésünk, hogyha a gyerekek megismerik és megszeretik a környezetüket, akkor képessé válhatnak harmóniában is élni vele., „A környező világ iránti érdeklődésünk velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk.”³

Ezt a megismerést, és felfedezést a következő tevékenységek segítik:

- szelektív hulladékgyűjtés szemétszüret, víz-, levegő-, talaj-vizsgálata, takarékosagra nevelés;
- állatok megfigyelése óvása (katicaalató, giliszta-, csiga-, pók-farm készítése, akvárium, stb.);
- a szemét felbomlásának megfigyeltetése;
- az erdők, fák védelme, szerepük megértetése, termések gyógynövények gyűjtése.

A környezeti nevelés igazi terepe a szabad természet, ahol a megfigyeléseinket távcsövek, iránytűk, nagyítók, és mikroszkópok is segítik. Ezért ősszel és nyáron kirándulásokat, sétákat

³ Gerald Durrel

szervezünk a közeli erdőbe. Semmi mással nem pótolható szerepe lehet egy sétának egy kirándulásnak. A szabad természetben való élet, a természet közeli lét, elemi hatással lehet a gyerekek környezettel kapcsolatos attitűdjére. A kezünkre szálló pillangó, az erdő illata, a madarak csiripelése, a tücsök muzsikája, a szél duruzsolása, a növények szépsége, az ég kékje, a színek végeláthatatlan sokféleségét sehol másutt nem tudjuk olyan igazán megismerni, megszeretni, mint kint a szabad természetben. Célunk megtanulni azt, hogy ne csak nézzünk, lássunk is! A FÖLD nem az emberé az ember a Földé!

„A természet megfigyelése türelemre és nyugalomra tanít. Mi állandóan rohanunk, a természet azonban nem hagyja magát sűrgetni. Semmi sem gyorsíthatja a napkeltét, a dagály emelkedését, a tavasz virágzását. Mi vittük bele a világba a sűrgést-forgást, az állandó türelmetlenkedést. Nem nyugszunk bele, hogy a dolgok a maguk tempójában történjenek - ahogy a fák növekednek, a folyók folynak, az évszakok változnak. Mindennek a lehető leggyorsabban kell megtörténnie, és holnap még ennél is gyorsabban. Ám ha figyelmesen tanulmányozzuk a természetet, már kevésbé leszünk rabjai a merev határidőknek, és kezdjük megérteni annak igazságát, hogy mindennek megvan a maga kihordási ideje, és vannak dolgok, melyek nem siettethetők”⁴

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Önállóan ki tudja elégíteni alapvető szükségleteit.
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, ruháját összehajtja, a helyére rakja.
- A tisztálkodás minden területén önálló (wc használat, kézmosás, fogmosás, zsebkeendő-használat)
- Kulturáltan étkezik, ismeri az evőeszközök használatát.
- Szívesen kezdeményez, és vesz részt mozgásos játékokban, tevékenységekben.
- Érzelmileg kötődik közvetlen környezetéhez, és óvja – védi azt.
- Képes örülni az élettevékenységeiben elért sikereinek, eredményeinek.
- Takarékoskodik a környezete energia és erőforrásaival.

⁴ Alexander Oakwood

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi, és a közösségi nevelés

Célunk

A megfelelő érzelmi nevelés, pozitív attitűd és érzelmi töltés formájában jelen van a család és az óvoda kapcsolatában. Ebből kiindulva értékorientált, olyan állandó értékrenden alapuló, derűs, vidám, élményekben gazdag, szeretetteljes érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott óvodai légkört és kapcsolatrendszert kívánunk kialakítani, amelyben a gyermekek jól érzik magukat, és lehetővé válik pozitív tulajdonságaik minél teljesebb kibontakozása.

Feladataink

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes családi légkör megteremtése, amelyben a gyermeket már az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig kedvező érzelmi hatások érik.
- A gyermek – gyermek, felnőtt – gyermek, felnőtt - felnőtt közötti megfelelő érzelmi töltésű kapcsolatának és kommunikációjának kialakítása, amelyet pozitív attitűd jellemez.
- A gyermek testi – lelki – szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi – szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálásával oly módon, hogy segítse én tudatának alakulását, és engedjen teret egészséges önérvényesítő, önkifejező törekvéseknek.
- A különbözőségek elfogadására, mások iránti tisztelet és megbecsülés érzésének fejlesztésére irányuló szemlélet kialakítása, amely alapján a gyermekek megértik és elfogadják, hogy az emberek különböznek egymástól.

Közös élményeken alapuló tevékenységeken keresztül a gyermek szokás-és normarendszerének megalapozása, erkölcsi és akarat tulajdonságainak fejlesztése: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, stb.

- A szűkebb és tágabb környezet megismertetése és megszerettetése, amely alapját képezi a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés kialakulásának.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a sajátos szükségleteiknek, állapotuknak megfelelő segítség nyújtása készségeik, képességeik kibontakoztatása, személyiségük védelme, fejlesztése.

Kitűzött céljaink elérésének záloga az óvodapedagógusok és a dajkák személyisége, akiknek szakmai tudása, nevelői attitűdje a garancia a program által megkívánt, megváltozott (inkluzív) pedagógiai szemlélet közvetítésére. Az óvoda dolgozói elfogadják, és megértik, hogy a gyermekeknél az érési különbség nemcsak testi és intellektuális téren mutatkozik meg, hanem a szociális érettség vonatkozásában is. Fontosnak tartjuk, hogy az óvodapedagógus a szociális és az érzelmi nevelés során a módszertani kultúrájának gazdag választékát tudja alkalmazni, segítve ezzel a gyermeket a szociális személyiséggé válás folyamatában.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű. Az udvariasság, önzetlenség tulajdonságát alakítjuk a felnőttek mintaadásával, a természetes élethelyzetek tudatos felhasználásával. A gyermekkel megéreztetjük, később elfogadtatjuk mit, miért tartunk helyesnek, illetve mit miért utasítunk el.

A társas együttélés szokásait, szabályait fokozatosan ismertetjük meg a gyermekekkel, és kialakítjuk a társaikkal való együttjátszás, egymáshoz való alkalmazkodás normáit. A társak elfogadását, a társas viselkedés megtapasztalását, a kulturált érintkezési formák megismertetését, a csoport fejlettségi szintjén gyakoroltatjuk.

A konfliktus a mindennapi élet része, amely minden életkorban, és élethelyzetben megjelenhet, ezért nem kiküszöbölésére, hanem megelőzésére és hatékony kezelésére kell készen állnunk. Alapvető konfliktuskezelési szokásainkat, technikáinkat a családi szocializáció során szerezzük meg, melyek folyamatos alakítására van szükség a későbbi helyzetek hatékony megoldása érdekében. Az óvodai konfliktusok kialakulása gyakran a gyermekek szociális fejlettségének, kapcsolatteremtési készségeinek hiányosságaiból adódnak. Olyan konfliktuskezelő megoldások kialakítására törekszünk, amelynek lényege, hogy a nézeteltérések elsimításában képesek legyünk közösen olyan megoldást találni, amelyben mindenki ad némi engedményt saját elképzeléséből, miközben nem mond le saját céljáról, és a személyiségek sértetlensége is megmarad.⁵ Az én tudat alakulását és az én érvényesítő törekvését pozitív visszajelzésekkel segítjük. A gyermek önmagához való viszonyát, énképét, önismeretét, önértékelését, önjelző képességét fejlesztjük. Kialakítjuk a gyermekek pozitív érzelmi viszonyulását az óvodapedagógusok által közvetített szabályokhoz, értékekhez és a fejlesztő tevékenységekhez. A gyermekek erkölcsi tulajdonságát fejlesztjük a nevelési helyzetek tudatos kihasználásával, az óvodai élet rugalmas szervezésével.

⁵ Gordon módszer

A gyermekek akaratát fejlesztjük a pozitív erkölcsi érzelmek kialakításával, a szabálytudat erősítésével, a játéktevékenység és versenyjátékok során, a különböző feladathelyzetekben, a munka jellegű tevékenységekben. A változatos, érdekes és játékos feladatok, tevékenységek végzése lehetőséget ad a gyermek számára az önmagához viszonyított fejlődés megélésére: kitartás, pontosság, feladattudat, szabálytudat, önértékelés, önállóság, önfegyelem, önbizalom, önbecsülés, kudarcűrész.

Arra törekszünk, hogy a gyermekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjunk, és találjuk meg a gyermekben azt az egyedi képességet, megnyerő tulajdonságot, mely a fejleszthetőség alapját képezi. Ennek megfelelően a gyermekeket is a különbözőségek elfogadására és tiszteletére neveljük.

Célunk a gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, melyet pozitív motiváció alkalmazásával biztosítunk. A jutalom alkalmazásában – csakúgy, mint minden más nevelői eszköz esetén – megfontoltan kell eljárunk, mert a helyzetet meghatározó körülmények, a szereplők tulajdonságai nagymértékben befolyásolhatják a jutalom hatását.

Az értékelést fontos személyiség és közösségalkotó tényezőként tartjuk számon. Az óvodánkban a pozitív értékelés az elsődleges, melynek formái: a jutalmazás és ennek megelőlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősítjük leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítjuk ki a pozitív motivációkat.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái közül az óvodában alkalmazott verbális és non-verbális kifejezéseket, és kommunikációs eszközöket, az érzelmek pozitív kifejezését, a kiemelt-megtisztelő feladatadást, és a kedves tevékenységek biztosítását tartjuk a legmegfelelőbbnek. Fontosnak tartjuk, hogy a jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, és a társak számára is motiváló hatású legyen.

Az ösztönző jutalom voltaképpen a biztatással rokon: üzenete, hogy bízunk az illetőben, és elhisszük, hogy a teljesítményét siker fogja koronázni. Különösen a félénkebb, bizonytalan gyerekek profitálnak sokat a megerősítésből, amely azt az üzenetet közvetíti számukra, hogy jó úton járnak, és sikerül majd eljutniuk a célig.

Tárgyi jutalmazást nem alkalmazunk az óvodában!

Már az óvodában fel lehet, és fel is kell készíteni a gyermeket arra, hogy mindannyian társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk, és amely abban segíti őt, hogy olyan tapasztalatok birtokába jusson, melyek hozzásegítik a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz. Az óvodáskorú gyermekeknél az életkori

sajátosságukból következően a szűkebb és tágabb környezet megismerésének döntően érzelmi központúnak kell lennie. Ez teszi lehetővé, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatózó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és a tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosításával megalapozza a természet és a szülőföld szeretetét. (A szülőföld, a hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok szokások és tárgyi kultúra értékei.)

Felelősségünk kiterjed arra is, hogy a gyermekekben rejlő rejtett tehetségeket felismerjük, és az egyéni differenciálás lehetőségeit kihasználva erősítsük meg a különböző származású és képességű gyermekek pozitív értékeit, és felszínre hozzuk szunnyadó képességeit. A felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek kapcsolat alakítása során a bátorító nevelés elveit alkalmazzuk, amelynek során nemcsak elfogadjuk a gyermekek kreatív megnyilvánulásait, hanem azért is ösztönözzük őket a kutató, elemző, próbálgató megközelítések felé, hogy a gyakorlás, kísérletezés által jobban fejlődhessenek képességeik.

Minden olyan gyermek esetében, aki kiemelt figyelmet igényel, (SNI, HH, HHH, tehetséges), fontosnak tartjuk, hogy az intézményünk együttműködjön azokkal a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel, amelyet a jogszabályok meghatároznak.

Ugyeri Tagóvodánkban a HH és HHH gyermekek magas száma miatt kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek szocializációjára. Az esélyegyenlőség növelése a közösségfejlesztés megalapozásán keresztül, a családok, és a gyermekek számára is fontos. A tapasztalataink azt mutatják, hogy a romacsaládok alapvetően bizalmatlanok az intézményes neveléssel szemben, ezért óvodánkban elsősorban a családok bizalmát kell megnyernie. Ez képezi az alapját annak, hogy a szülők már a legkorábbi életkortól kezdve igénybe vegyék gyermekeik számára az intézményes nevelés lehetőségét, és megértsék a gyermek fejlődésére gyakorolt jelentőségét, hiszen a gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatás.

A befogadó és elfogadó pedagógus – szülő kapcsolatnak arra kell irányulnia, hogy a gyermekek, és szüleik a családi tűzhely mellől elmozduljanak, és pozitív tapasztalatokra tegyenek szert azzal kapcsolatban, milyen is a rendszeres közösségbe járás. Így kitágul a látókörük, olyan helyszíneken fordulnak meg, és olyan élethelyzetekbe kerülnek, amelyekben fejlődhet kommunikációs - konfliktusmegoldó képességük, elfogadó-képességük, valamint a különbözőségek

iránti megértésük. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekközösségben és a családokban is kialakítsuk az együttes élményekből fakadó szeretetet, amely felkészíti őket arra, hogy a különbözőségekkel szemben elfogadóvá váljanak.

Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, hiszen a család akkor is értékeket közvetít a gyermek felé, ha funkciózavarai következtében nem működik jól. Elsősorban a családi nevelés kiegészítésére törekszünk, de tudomásul vesszük, hogy a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű családok esetében a gyermek érdekében fel kell vállalnunk a családi nevelést pótló tevékenységeket is.

A szocializációs folyamatban az óvodapedagógus feladata:

- a viselkedéskultúra megalapozása;
- a kultúrához kötődés erősítése és az értékek megbecsülésére nevelés;
- a társas élet szabályaihoz való alkalmazkodás az önkifejezés és önérvényesítés erősítése;
- a közös szabályalkotásra, a szabályok betartására, és esetleges módosítására ösztönzés;
- az alapvető udvariassági szokások, magatartásmódok fejlesztése;
- a megkezdett tevékenységek befejezésére ösztönzés;
- birtokló gondoskodás helyett ésszerű korlátok közötti szabadság biztosítása;
- a példaadás, pozitív értékek megmutatása, pozitív értékelés alkalmazása.

Az új gyermekek befogadása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért már a beszoktatástól elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs kiegyensúlyozott, szeretettelgi légkör vegye körül.

A beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért óvodapedagógusaink és a dajkák is tudatosan készülnek erre az időszakra. Feladatunk, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljunk az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Elfogadjuk, és természetesnek vesszük, hogy a szülőktől való elválás ambivalens érzelmeket vált ki a gyermekből, ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy a szülőkkel való kapcsolatfelvétel már a beszoktatás előtt megtörténjen.

A gyermeknek a szülővel való együttlét megadja a biztonságot az új, és számára ismeretlen környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő számára megnyílik annak lehetősége, hogy megismerje az óvoda belső életét, átlássa napirendjét, és szokásrendszerét. Fontosnak tartjuk, hogy

a beszoktatásban részt vevő gyermekek már ebben az időszakban a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységeket, és az óvodapedagógusok pozitív érzelmi megerősítéssel járuljanak hozzá a szokások kialakulásához.

A jól megalapozott beszoktatás hozzájárul ahhoz, hogy a szülőtől való fokozatos elválás folyamata során az óvodapedagógus elnyerje a gyermek bizalmát, átvehesse és biztosítsa a szülő távollétében a felnőtt kapcsolat biztonságát. Fontosnak tartjuk, hogy azoknál a gyermekeknél, akik ezt igénylik, a biztonságot adó otthon egy része itt az óvodában is jelen legyen, ezért megengedjük, hogy magukkal hozzák azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak. A beszoktatásban az óvodapedagógusok mellett a dajkák segítségére is számítunk, hiszen tevékenységükkel az egész óvodai életben fontos szerepet vállalnak.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Együttműködik a közös cél érdekében, örül a csoport közös sikereinek.
- Igyekszik felajánlani segítségét a felnőtteknek, gyerektársainak, ha szükségét látja, szívesen tevékenykedik a csoport érdekében.
- Egyéni érdekeit képes alárendelni a csoport érdekeinek.
- Képes a belátásra, igyekszik a szituációtól függően elfogadni az alá, fölé, és mellérendeltségi helyzeteket.
- Jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel.
- Elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit.
- A csoport kialakult szokásrendszerét betartja.
- Önbizalma megfelelő.
- Feladat és szabálytudata kialakult.
- Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik, az udvariassági formák betartásával kommunikál.
- Vannak ismeretei szűkebb környezete természeti és társadalmi értékeiről.(hagyományok, ünnepek, városi értékeink: Kossuth városa, Gerje patak élővilága, védett természeti értékeink, stb.

4.3. Az anyanyelvi az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, továbbá a természetes beszéd és a kommunikációs kedv ösztönzése, fenntartása. Mindez a gyermek spontán érdeklődésére, ösztönös tudásvágyára, kíváncsiságára és élményeire alapozva az egyéni sajátosságokat figyelembe véve cselekvésbe ágyazva történik.

A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, bővítése, a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet gondolkodás, beszédbátorság) a kreativitás, és az alkotóképesség fejlesztése.

Feladataink

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés a gyermekek beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, beszélő környezet biztosításával.
- A beszédészlelés, beszédértés, a szóbeli emlékezet fejlesztése, amely az alapját képezi a kognitív területek fejlődésének.
- Beszéd és kommunikáció fejlesztése helyes mintaadással és szabálykövetéssel, amelyek mellett tudatosan fejleszti saját pedagógiai kommunikációját is.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség és képességfejlesztés megvalósítása.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, amelyben az önkéntelen figyelemtől és spontán emlékezettől a szándékos megfigyeléshez és emlékezetbe véséshez, majd a felidézéséhez vezető utat játékos tevékenységek segítik elő.

Az anyanyelvi nevelés szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, a nevelés egész folyamatának, amely minden tevékenységet áthatva nemcsak a gyermek önbizalmának kifejlődését, hanem szociális kapcsolatainak kialakítását is segíti. A helyes és szép beszéd mélyíti a gyermek érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, és előkészíti őt az irodalmi élmények befogadására is.

A beszéd fejlődésében a felnőtt szerepe fokozottan kitüntetett, mert a gyermek szókincse, kifejezőkészsége éppen a felnőtt elbeszélése, az ahhoz kapcsolódó saját mondanivaló megfogalmazása, kifejezése révén, illetve a felnőtt mintául szolgáló közlése, kérdéseire adott válaszai nyomán fejlődik leginkább. A gyermek beszédtanulásánál döntő tényező az érzelmi alapon megvalósuló utánzás, amelyben a család mellett az óvodapedagógus fejleszti leghatékonyabban a gyermekek kommunikációs képességét abban az életkorban, amikor azok a legfogékonyabbak. Ez fokozott felelősséget jelent számunkra.

A nyelvi kommunikációs helyzetek kialakulásának alapvető feltétele az egymást meghallgató és az egymáshoz beszélő társak beszédkedve, beszédképessége, az anyanyelv szókincsének, hangzásbeli és szövegszerkesztési sajátosságainak tapasztalati ismerete, használata. Épp ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy az óvodapedagógus beszéde nyelvtanilag mindig kifogástalan egyszerű, de mégis kifejező legyen.

Az óvodapedagógusi tudatos fejlesztés eredményképpen kialakul a gyermekek beszédfejlődése, önuralma, és képessé válnak a társaik és a felnőttek mondanivalójának a meghallgatására. Tapasztalatokat gyűjtenek, a beszélgetés párbeszéd formájáról, szabályairól, melyet a különböző élethelyzetekben és tevékenységekben gyakorolnak is. Minden lehetőséget megragadunk a gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására, és megadjuk azt a figyelmet, amelyet a válaszok meghallgatása igényel.

Az anyanyelvi nevelés sikerességének érdekében meg kell ismernünk a családok anyanyelvi kulturáltságát, amely családonként eltérő lehet. Ehhez hasonlóan a gyermekek fejlődési tempója, élet és nevelési körülményei is eltérőek lehetnek. A gyermekek sok területen különböznek egymástól, így testi, idegrendszeri sajátosságaikban, tapasztalataikban, értelmi képességeikben, nyelvi kifejező készségeikben, társas magatartásukban, érzelmeikben, érdeklődésükben és aktivitásukban is. Óvodánkban igyekszünk tetteinkkel és szavainkkal is kifejezni, hogy a gyermekek közötti egyéni különbségek az eltérő fejlettségi szint, a feladat megoldásban megjelenő teljesítmény különbség természetes jelenség. Arra törekszünk, hogy a gyermekek átvegyék elfogadó, megértő, segítő sürgetésmentes attitűdünket. Igyekszünk elfogadtatni a gyermekekkel, hogy társaik a különböző területeken, az egyes más-más képességeket kívánó – feladatokban eltérő eredményt érhetnek el, hogy egyikük ebben, másikuk inkább másban ügyes.

Tudatosítjuk a gyermekekben, hogy társaik különböző mértékben érdeklődhetnek a tevékenységi lehetőségek iránt, és eltérő vonzalommal szeretnek foglalkozni valamivel. Ezért a gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, a meglévő tapasztalataikra, élményeikre és ismereteikre építve biztosítjuk azokat a változatos tevékenységeket,

amelyeken keresztül további élményeket és tapasztalatokat szerezhettek az őket körül vevő természeti és társadalmi környezetről. Minden olyan lehetőséget megteremtünk, amely a dolgok, jelenségek természetes környezetben, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való megfigyelését és gyakorlását teszi lehetővé. A képzeletet, a fantáziát és az alkotóképességet sok valós élmény nyújtásával, mesehallgatással, és játék biztosításával fejlesztjük. Az ingerek cselekvő és kísérletező jellegű feldolgozásával fejlesztjük az érzékelést, az észlelést, az emlékezetet, a figyelmet és megalapozzuk a későbbi problémamegoldó gondolkodás kialakulásának feltételeit.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Szívesen kezdeményez beszélgetést, képes bekapcsolódni a beszélgetés folyamatába.
- Bátran, folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatainak érthető kifejezését. A beszédhangokat tisztán ejti.
- Beszédének tagoltsága, hangsúlya, megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Képes rövid történeteket, szöveget visszamondani. Figyelmesen végig tudja hallgatni mások beszédét.
- Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni.
- Vannak elemi ismeretei az őt körülvevő világról, felismer összefüggéseket.
- Probléma helyzetben törekszik a megoldás keresésére, szívesen kísérletezik.

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

5.1. Személyi feltételek

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvoda arculatában meghatározó jelentőségűnek tekintjük dolgozóink felkészültségét emberi értékeiket. Az ideális óvodapedagógus az alapvető humanista értékek hordozója, amelyhez megfelelő szakmai felkészültség társul, s ez mindennapi pedagógiai tevékenységében is kifejeződik. Fontos a „belső” és a „külső” összhangja, az érzések, gondolatok és a viselkedés „kongruenciája” (megfelelése). Ez biztosítja a nevelői magatartásunk megnyilvánulásainak hitelességét.

A nevelőtestület közös értéknek fogadja el: a toleranciát, az empátiát, az egymás segítségét, az együttműködést, az egymás véleménye iránti megértést, az emberi méltóság tiszteletben tartását, az esztétikus óvodai környezet jelentőségét, a nevelői tevékenység rugalmasságát, a különböző helyzetekhez és a gyermekek egyéni jellemzőihez történő alkalmazkodást, a felelősségtudatot, és az önművelési – önfejlesztési igényt.

Ezeken túl meghatározó személyiségjegye kell, hogy legyen a demokratikus nevelési stílus, amely ösztönzi és támogatja a gyermekek kezdeményezéseit, és messzemenően figyelembe veszi szükségleteiket. Alapelvei az elismerés, a dicséret, és az elfogadás. Körülötte a légkör oldott, bizalommal teli, és barátságos, melynek hatására a csoportba járó gyermekek érzelmileg kiegyensúlyozottak, játékaik elmélyült, viselkedésükre a figyelmesség a jellemző, és a csoport zajsztintje is megfelelő.

Az óvodapedagógusaink bánásmódja, az eltérő szükségletek, az érzelmi állapotok és hangulatok iránti toleranciája a gyermekek egymás közötti kapcsolatában is mintát jelent. Azt, hogy az adott helyzetben mi tűnik a leginkább megfelelőnek, a tevékenység tartalma, a gyerekek életkora és sajátosságai, eddigi tapasztalatai és elképzelései alapján kerül kialakításra. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakemberek közreműködését igényli, akikkel a fejlődés érdekében szorosan együttműködünk.

A migráns gyermekek esetében az óvodánkban dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét. Ennek érdekében fontosnak tartjuk a más kultúrákba való betekintést.

Az óvodába érkező gyermekek alapos megismerésének és szakszerű fejlesztésének alapvető feltétele az óvodapedagógusok folyamatos önképzése, továbbképzése, önálló tanulása. Az óvodánkban folyó belső továbbképzések alapját a bemutató foglalkozások adják, melyek kölcsönös betekintési alkalmat nyújtanak egymás nevelőmunkájába.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. A dajkai munka szerepváltása csak az óvodapedagógusi munka szerepváltásának kontextusában értelmezhető. Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik. Az alkalmazotti közösség tagjaitól is elvárjuk, hogy munkájukkal, magatartásukkal, személyes példájukkal segítsék megvalósítani nevelési feladatainkat. Munkájukban tükröződjön a gyermekek szeretete, elfogadása, és tisztelete.

5.2. Tárgyi feltételek

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy az megfelelően változó testméretüknek, a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, és a fejlődés mellett, biztosítsa egészségük megőrzését is. Tárgyi eszközeink a gyermekek mozgás- és játékigényének kielégítése mellett, a harmóniát árasztó színeikkel, formáikkal, anyagaikkal a gyermekek esztétikai ízlését is formálják. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető biztonságos módon helyeztük el.

Az óvodánk megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, és lehetőséget teremt a szülők fogadására is. Az óvoda objektív feltételrendszerének a fejlesztése az óvoda évenkénti költségvetési keretének a függvénye, melyet a Fenntartó Önkormányzat a mindenkori gazdasági helyzetnek megfelelően biztosít. Az óvoda tárgyi eszközeinek a fejlesztéséhez pályázatok megírásával, és eszközök készítésével is hozzá járunk.

5.3. Az óvodai csoportok megszervezése

Intézményünkben osztatlan, részben osztott és homogén csoportok is megtalálhatók. Tagintézményeink esetében a helyi sajátosságokból adódóan osztatlan és részben osztott csoportok szerveződnek. Székhely óvodánkban főként homogén csoportok kialakítására törekszünk, de ezt mindig a jelentkező gyermekek életkora alakítja. A nevelőtestületünk mindkét csoportforma szervezését jónak tartja, és elismeri előnyeit.

A csoportszerkezet kialakítása során nemcsak az életkori arányok kialakítására fordítunk figyelmet, hanem arra is, hogy a csoportokon belül a fiúk, a lányok, valamint a HHH gyermekek aránya is megfelelő legyen. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek csoportbeli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése.

Osztatlan és részben osztott csoportjaink előnyei

Az így szerveződő csoportokban természetes módon jelenik meg a családi mintára nagyban hasonlító összetétel, amely megnyugtató a gyermekek számára, és arra is lehetőséget ad, hogy a testvérek egy csoportban, egymást segítve töltsék mindennapjaikat. A beszoktatás ideje alatt is nagy előnyt látjuk a testvérpárok együtt létének, hiszen a testvér jelenléte az otthont, a biztonságot nyújtja a családból éppen kilépő kisgyermek számára.

Amelyik gyermeknek nincs otthon testvére, annak sokféle élményt nyújt a vegyes csoport, hiszen átélheti a testvérkapcsolatok megfigyelését, megtapasztalhatja a kisebbekről való gondoskodást, és elsajátíthatja azokat a viselkedési módokat, amelyek a társas kapcsolatok alapját képezik. A kisebbek, a nagyobbak teljesítményét látva gyorsabban sajátítják el az ismereteket, hiszen játékuk közben hallva az ismétlődő verseket, dalokat spontán módon is megtanulhatják azokat.

A vegyes csoportokban nevelkedő gyermekek sokkal fogékonyabbak a toleranciára, fejlettebb az empátiás képességük, segítő-gondoskodó magatartásuk és odafigyelésük társaikra. Ezért könnyebben elfogadják más ütemben fejlődő pajtásaikat is.

Az osztatlan és részben osztott csoportjaink hátrányai közé tartozik a nehezebb szervezés és megvalósítás, de az óvodapedagógusaink rugalmassága, ötletessége, és kreativitása áthidalja a csoportok összetételéből adódó hátrányokat.

Homogén csoportjaink előnyei

A homogén csoportokban nagyrészt azonos pszichés és fizikai érettségű gyermekek neveléséről van szó, ami nagyban megkönnyíti a pedagógus eredményesebb nevelőmunkáját. Ilyenkor lehetőség nyílik az életkori sajátosságoknak legmegfelelőbb pedagógiai munka megvalósítására. A közös tevékenység során (foglalkozások idején) gyorsabban és hatékonyabban történik az ismeretszerzés, hiszen az egyéni sajátosságok figyelembe vételével a differenciálás nem olyan problémás, mint ha pl. egy 3 éves és egy 6 éves gyermek fejlesztését próbálnánk egyidejűleg megvalósítani. A pedagógus számára könnyebben felismerhetők a lemaradás jelei, és a kiugró teljesítmények is. Nincsenek meg azok a nehézségek, amelyek az eltérő életkorból adódóan nehezítenék a pedagógus munkáját.

5.4. Napirend, heti rend

A gyermek, tevékenységekben megnyilvánuló egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a megfelelő időkereteket. Napirendünket a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi, amely a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez is egyaránt igazodik, de emellett a helyi szokásokra, és igényekre is tekintettel van. A napi és heti rendünk kialakítása során a játék kitüntetett szerepének szem előtt tartása mellett, a tevékenységek közötti harmonikus arányok létrehozására is törekedtünk.

A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki, amely nem ragaszkodik szűk időkeretekhez, hanem csak irányadóként működik. A csoportok részletes napi és heti rendjei a csoportnaplókban kerülnek rögzítésre.

A napi és heti rendünkben megjelenő rendszeresség és az ismétlődések, érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára. Fontosnak tartjuk a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek tervezését és szervezését, melyekkel a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát is fejlesztjük. A növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezése a kezdeményezésekben, mikro csoportos tevékenységi formákban valósulnak meg.

Az óvodai élet szervezésében kiemelt szerepe van a gyermekek gondozásának. A nevelés folyamatában a gondozási feladatok magas szintű, hatékony megoldása mintegy feltétele annak, hogy a gyermekek kedvezően fejlődve egészségesen vehessenek részt az óvodai életben. Az

óvodapedagógus és a dajka a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését.

A dajka munkája az óvodapedagógusi munkával szorosan összehangolt, a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra törekszünk, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvodapedagógusok a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.

5.5. A csoportban használt kötelező dokumentumok

Az óvodai nevelés tervezését, a gyermekek megismerését és fejlesztését, valamint a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.

A csoportnapló kötelező elemei

- Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, és a pedagógiai program nevét.
- Az óvodai csoportnapló tartalmazza:
 - a gyermekek nevét és óvodai jelét;
 - a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak;
 - a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét;
 - a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket;

- a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó heti rendet napi bontásban;
- nevelési éven belüli időszakonként;
- a nevelési feladatokat;
- a szervezési feladatokat;
- a tervezett programokat és azok időpontjait;
- a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit;
- az értékeléseket;
- a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt; ➤ a feljegyzést a csoport életéről.

A fejlődési napló

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett írásban rögzített dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.⁶ A gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. A gyermekek fejlődési ütemét nyomon követve, egyéni fejlettségüknek megfelelően tervezzük a további fejlesztés lehetőségeit (PDCA). Az óvodás gyermek fejlődéséről a szülőt félévente tájékoztatni kell, melynek tényét a szülő az aláírásával igazolja.

- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:
 - a gyermek anamnézisének;
 - a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket;
 - a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt;

⁶ A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentációt felmenő rendszerben 2013. szeptember 1-től vezetjük be.

- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait;
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait; ➤ a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

A dokumentumok közül a csoportnapló készülhet elektronikusan⁷ előállított papíralapú nyomtatványként is, a csoportban dolgozó óvodapedagógusok közös döntése alapján. Az elektronikusan előállított papíralapú dokumentumok elkészítésének szabályait az SZMSZ tartalmazza.

Éves szándék terv

Éves szándék terv készítése minden csoportban kötelező. Az elkészítés határideje szeptember 15. A tervezésnél a célunk az ismeretanyag koncentrikus bővítése (kis – középső – nagy csoport), egy terület több alkalommal történő sokoldalú, különböző szempontból történő megközelítése. A szándékterv a minőségi munkánk záloga, amely azt mutatja, hogy a tervezésünk átgondolt és előremutató. Fontosnak tartjuk, hogy a szándékterv mindég az adott csoport fejlettségi szintjére és érdeklődési körére épüljön. A tervezésben az óvodapedagógusok módszertani szabadságát figyelembe véve a tervezés projektekből, témahetekben, és hagyományos formában is történhet, de a módszerek megválasztásánál a megvalósítás során minden óvodapedagógusnak a tevékenységekbe és játékokba ágyazott ismeretnyújtásra kell törekednie.

5.6. A tanulás tervezése

A tervezés előzménye a gyermek és a család előzetes megismerése, hiszen a tervezésnek abból kell kiindulnia, ami a gyermeket körülveszi, ami a gyermekre hat. A tervezés során az óvodapedagógus és a gyermek aktív egymásra hatására építünk, amely azt jelenti, hogy az általunk elképzelt fejlesztést a gyermektől származó ötletekkel, a meglévő gyermeki ismeretekkel és tapasztalatokkal egészítjük ki. A tervezés során külön gondolnunk kell azokra a spontán gyermeki ötletekre és tapasztalatokra, amelyek beépíthetők az óvodai nevelés folyamatába, de ter-

⁷ Az elektronikusan előállított csoportnapló év végén kerül bekötésre, ezért az adott tervezési időszak kezdetén minden oldalt az óvodavezető, a tagóvoda vezető, vagy az általános helyettes az aláírásával és az intézményi bélyegző lenyomatával hitelesít.

mészetüknél fogva előre nem tervezhetők. Ezekre nemcsak érdemes odafigyelnünk, hanem célszerű a tervezésben feljegyeznünk, és a következő heti tervezésnél már ennek figyelembe vételével gondoljuk át a teendőket.

Ezért a tervezésünk a gyakorlatban két részből tevődik össze. A nagyobbik rész az előre tervezhető, a programunkból adódó célokból és feladatokból adódik, míg a kisebbik rész az előre nem látható gyermeki ötletek, javaslatok, melyek utólag kerülnek lejegyzésre. A tervezés önálló és kreatív munka, melynek a gyermekcsoport, és azon belül az egyes gyermek a kiindulópontja. Az óvodapedagógusnak azt a szintet kell megtalálnia, amit a gyerek már tud, illetve, amit segítséggel meg tud oldani. Mindig az egész csoportra tervezünk, de a csoporton belül az életkoruk és a gyermekek egyéni fejlettségének megfelelően differenciálunk.

A tanulás tervezésének kezdete a különböző csoportokban

	Kiscsoport	Középső csoport	Nagycsoport	Kis – középső csoport	Nagy – középső csoport	Osztatlan csoport
09. 15.		x	x		x	x
10. 01.				x		
11. 01.	x					

- A tervezés 2 hetes ciklusokban történik, mely után az óvodapedagógus pedagógiai munkájáról reflexiót készít, melyet felhasznál további munkája fejlesztéséhez. (PDCA).

Műveltségi tartalmak tervezése

Tevékenység megnevezése	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
Verselés - mesélés	1 kötetlen	1 kötetlen	1 kötetlen
Ének - zene, énekes játékok, gyermektánc	1 kötetlen	1 kötetlen vagy kötött	1 kötelezően választható vagy kötött
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	1 kötetlen	1 kötetlen vagy kötött	1 kötelezően választható vagy kötött
Mozgás	1 kötött	1 kötött	1 kötött
Külső világ tevékeny megismerése	1 kötetlen	1 kötetlen vagy kötött	1 kötelezően választható vagy kötött

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI, ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

6.1. Játék

Célunk

Azoknak a lehetőségeknek a megteremtése, amelyek a játékon keresztül a személyiségfejlesztést és a gyermek belső szükségleteinek kielégítését szolgálják. A szabadjáték elsődlegességének biztosításával, a testileg – lelkileg egészséges gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk.

Feladataink

- Szeretetteljes, nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott légkör kialakítása, amely a kölcsönös bizalomra építve biztosítja az elmélyült szabad játék feltételeinek megteremtését.
- A napirenden belül elegendő idő, hely, eszköz és élményszerzési lehetőség biztosítása a különböző játéktevékenységekhez.
- A játéktevékenységeken keresztül az óvodapedagógus kísérelje figyelemmel és segítse a baráti kapcsolatok fejlődését, és az érzelmi kötődések alakulását.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus indirekt reakcióival, tudatos jelenlétével, támogató, serkentő magatartásával járuljon hozzá az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozásához, melyben a gyermekek az élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint szabadon valósíthatják meg elgondolásaikat.
- A pedagógus, támogató jelenlétével és pozitív visszajelzéseivel segítse elő a játék folyamatosságának és nyugalmának fennmaradását.

Az óvodánkban előtérbe helyezzük a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentősége az óvodai csoportjaink napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységek szervezésében is megmutatkozik.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék, és a szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat, a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap, visszatérő módon, hosszantartóan, és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék, mint a gyermek alapvető szükséglete, örömforrásként jelenik meg, amely lehetőséget ad az önmegvalósításra, érzelmeinek, vágyainak lelkiállapotának önkifejezésére, és fejlettség-

nek visszatükröződésére. A játékot a feszültség csökkenése kíséri, és áthatja a gyermekek minden tevékenységét. A gyermek újra meg újra lejátssza, és a játékban sajátos módon átdolgozza negatív élményeit, szorongásait, ezzel csökkentve az élmények kínos feszültségét. A hozzá tapadó indulatokat „megszelídítheti”, negatív élményeit a játékban ki is „javíthatja”, így lehetővé válik a tapasztalatok érzelmi feldolgozása és a velük járó feszültség csökkentése is.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a felnőtt: a családban a szülő, az óvodában pedig az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységekre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad.

A játék folyamatában az óvodapedagógusaink tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Azoknak a gyermekeknek az esetében, akik ingerszegény környezetből érkeznek, és nem szereznek tapasztalatot, nincs élményforrásuk, ismeretük a játékra vonatkozóan az óvodapedagógusokra kiemelt feladat hárul. A mi feladatunk az, hogy a játék által élményhez, tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttassuk a gyermekeket, és ez által bővítsük a játéklehetőségeiket. Ugyeri tagóvodánkban a HH és HHH gyermekekre kettős figyelmet fordítunk, amely egyik oldalról támogatja a játékon keresztüli beilleszkedésüket, míg a másik oldalról olyan helyzeteket teremtünk, amely lehetőséget ad a célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztésükre is. A szülők bevonása a játékhelyzetekbe, hitelesen kommunikálja a szülők felé a szabad játék fontosságát. A játékhoz, megfelelő biztonságos helyre, egyszerűen alakítható, a gyermeki igényeket figyelembe vevő, a fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Ennek megvalósítása érdekében, törekszünk a gyermekek életkori sajátosságainak, fejlődési szintjének és igényeinek megfelelő játékeszközök biztosítására, amelyben a készen vásárolt játékok, az óvodapedagógusok által készített játékeszközök és a gyermekek által barkácsolt eszközök egyaránt helyet kapnak. Olyan szemléletet kívánunk kialakítani, amely a meglévő értékeink megóvására irányul, ezért a játékeszközök megbecsülésére neveljük a gyermekeket, és a használat során megrongálódott eszközök megjavításába lehetőség szerint őket is bevonjuk.

Az óvodapedagógusaink feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, és eszközöket is biztosítsanak a különböző játékformákhoz: a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a konstruáló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, és a szabályjátékokhoz. A játéktémák bővítése érdekében sokoldalú élmény és tapasztalatszerzési lehetőségeket szervezünk. Az óvoda, a város, a környezet, és a szülők kínálta lehetőségek mellett, a sétákat, és a kirándulásokat is kihasználjuk ennek érdekében. A játék tartalmi gazdagítása érdekében a gyermekek otthoni élményeit is felhasználjuk.

Az óvodapedagógusnak kitüntetett szerepe van a gyermekek közötti játékkapcsolatok alakulásában, és fejlesztésében is. Az együttjátszás során tudatosan alakítjuk az udvariassági, magatartási szokásokat, és támogatjuk a társas kapcsolatok alakulását.

A gyermekek a játék során gyakorolhatják a helyes viselkedési szabályokat, a játékok kulturált elkérését egymástól, illetve ha mégsem adják át egymásnak, akkor tapasztalatokat szerezhettek a konfliktuskezelésről, az elutasítás helyes módjairól, és megtanulhatják az elutasítás elfogadását is. A közös játék olyan bonyolult kölcsönös kapcsolatokra, együttműködésre készíteti a gyermekeket, amilyenre a játékon kívül még nem képesek. Tapasztalatokat szereznek társaik szándékának megértésében, a másik gyermek helyzetének beleélésében, az együttérzésben. Egy érdekes játék, és a játszótársak kedvéért – néha konfliktusokat is átélve – mindinkább képesekké válnak kívánságaik háttérbe szorítására, illetve azok teljesítésének késleltetésére.

Udvari játéklehetőségek

A gyermekek természetes igénye a szabadban való tartózkodás, amelyhez minden évszakban a lehető legtöbb időt biztosítunk. Kivételt ez alól a mínusz 10 fok alatti hőmérséklet, a köd és az eső képez. A kinti környezetet a csoportszoba kiterjesztésének tekintjük, ahol a tevékenységekre éppen olyan körültekintéssel kell lehetőséget kínálni, mint a csoportszobákban. Az óvoda kertjében minden gyermek számára adott a lehetőség a mozgásigény sokoldalú kielégítésére. Az udvari játékok kialakítása során a biztonságosság mellett, elsődleges szempontunk volt, hogy minden korosztálynak, és a gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően tudjuk a játékeszközöket biztosítani szabadidő tartalmas eltöltéséhez.

A mozgásos játékok mellett, teret hagyunk a nyugodtabb játékfajtáknak is (rajzolás, gyurmázás, festés, könyvnézegetés). Szabályok kikötésével, a különböző játékfajták egymásmellettségének zavartalanságát biztosítjuk, ezzel az esetleges balesetveszélyeket is csökkentjük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Játékuk elmélyült kitartó.
- Önállóak a játék tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek megválogatásában, a szabályok betartásában, és a már nem használt eszközök összerakásában.
- Elfogadják társaik javaslatait, ötleteit, és képesek az együttműködésre.
- Vannak egyéni ötleteik, javaslataik, kreatívak, játékukhoz saját maguk is létrehozhatnak, elkészítenek eszközöket, és azokat használják is.
- A játékeszközökre vigyáznak és a lehetőségeikhez képest részt vesznek azok megjavításában.
- Örömmel, kedvvel vesznek részt a szabályjátékokban, a szabályokat betartják, társaikat figyelmeztetik a szabályra, és képesek elviselni a vereséget.

6.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk

Támogató környezet megteremtésével, és a gyermeki előzetes tapasztalatok figyelembevételével a gyermeki képességek fejlesztése.

Feladataink

- Érzelmekben gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás, cselekedtetés, és felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.
- A rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagok, eszközök, digitális anyagok és eszközök ismerete, kritikus, célszerű használata.
- A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.
- Pedagógiai munkánkban olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekszünk, amelyek alkalmasak az önellenőrzésre, önértékelésre.

Egy téma köré csoportosuló komplex ismeretek nyújtása, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása.

- A növekvő időtartamú 5-35 perces csoportos foglalkozások szervezeti formáját a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvodapedagógus választja meg, és differenciáltan alkalmazza.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részében utánzásos spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, amely óvodás korban elsősorban játékos cselekvéseken keresztül megy végbe. Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat a tevékenység és a cselekvés összekapcsolódása. Ez lehetővé teszi a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalást, biztosítja a felfedezés lehetőségét, és erősíti a gyermek kreativitását.

A tanulás folyamata nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során építi a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tevékenységek szervezésénél a fentről lefelé tervezés elve érvényesül, amelynek során a tevékenységeket mindig a nagyok szintjéhez tervezzük, és ezt egyszerűsítjük le a kisebbekhez, vagy az eltérő ütemben fejlődő gyerekekhez. Ezzel erőfeszítés nélkül elérhető, hogy minden gyermek a számára legmegfelelőbb képességfejlesztésben részesüljön.

Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásnak, amely hozzájárul ahhoz, hogy a magatartás és a viselkedéstanulás (szokások alakítása) területén a gyermekek elsajátítsák a társadalom által elfogadott normákat, szabályokat. Ez fokozza a felnőttek felelősségét, hisz minden tevékenységük, minden megnyilvánulásuk, mint a gyermek számára. Tudni kell azt is, hogy a gyermek nemcsak magát a tevékenységet utánozhatja, hanem az óvodapedagógus tevékenységhez való viszonyát is.

A beszéd fontos eleme a tanulásnak. A valóságos kommunikációs helyzetek a beszélgetés, a gyermeki kérdésekre válaszokra épülő ismeretszerzés, az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, a spontán, játékos tapasztalatszerzés, a felfedezés, mind elősegítik a gondolkodás fejlődését, a tanulás eredményességét. A gyermeki gondolkodás fejlesztésének alapja a gyermek

előzetes tapasztalata, ismerete, amelynek fejlesztéséhez az óvodapedagógus megteremti a tanulást és a fejlődést támogató környezetet. Az óvodapedagógusok a szükséges ismereteket nem készen nyújtják, hanem a gyakorlati problémamegoldásra, a gyermekek felfedező és konstruáló tevékenységére, valamint a játékos cselekvéses tanulására ösztönözve váltják ki a gondolkodási képességek fejlődését.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének a kibontakozását, és a belső motiváció fennmaradását. Ha tudunk találkozni a gyermekek belső igényeivel, akkor fognak késztetést érezni a kezdeményezett tevékenységi formákban való részvételre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Az egyszerű feladatokat megérti, többféle megoldásra törekszik.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidezésére.
- Képes kérdezni, gondolatait szavakba, mondatokba foglalni, másokat meghallgatni.
- Kialakul a frusztrációs toleranciája⁸

6.3. Verselés, mesélés

Célunk

Célunk az irodalmi műveltség megalapozása, amely a meséken, mondókákon, verseken keresztül alakítja ki azt a pozitív viszonyulást, amelynek eredményeképpen az irodalmi tartalmak a gyermek belső szükségleteivé válnak. Irodalmi élmény nyújtásával a gyermekek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítése.

Feladataink

- A meséken, mondókákon, verseken stb. keresztül anyanyelvünk, és szülőföldünk megszerettetése.
- A mese vers jelenlétének biztosítása a mindennapokban.

⁸ A szabad akarat végrehajtásának megakadályozása miatt megélt kudarc szociálisan elfogadható megélése, elviselése.

A gyermeki önkifejezés fejlődésének elősegítése, amelyet a saját vers és mesealkotással, illetve változatos módszerek alkalmazásával teszünk lehetővé. Pl. mesealakok szituációk megjelenítése bábozással, dramatizálással, ismert mese befejezése, mese-kiegészítés, átalakítás, képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, stb.

- A mesék, versek komplexen kapcsolódjanak más ismeretszerzési tevékenységek tartalmához (évszakokhoz, énekanyagokhoz, ünnepekhez, egyéb aktualitásokhoz).
- A mese hallgatás szokásainak kialakításával a nyugodt légkör és a mesevárás hangulatának megteremtése.
- Gyermek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- A könyvek megszerettetése, a könyvekkel való bánásmód megismertetése.

„Amióta az ember gyermeke mesét hallgat ezen a földön, először főképpen az édesanyjától, édesapjától, nagymamától, nagypapától hallja. A mesélés a szülők és a gyermek kapcsolatának olyan meghitt percei, amit csak a mesészó, a mese teremthet meg. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme, de a televízió meséje nem pótolhatja a szülők mesélését.”

Korunkban a televíziós mese lassan átveszi az élőszóban elmondott mesétől a vezető szerepet. Ezt a folyamatot felgyorsítja a szülői hozzáállás, attitűd, ami „elfelejti” az élő mesét, és teljesen ráhagyja a TV-re azt. Így a gyermekkor egyik varázsos része elvész, és a gyermek nehezebben sajátítja el a belső képalkotást. A belső képteremtés képességének kifejlődése nélkül lehetetlen az olvasóvá válás, amely e foglalkozási ág távlati, lényegi feladata. Csak abból a gyerekből lesz jó beszélő, és jó olvasó, aki képes intenzív belső fantáziakép megjelenítésére. Szükséges az is, hogy a gyermekek kézbe vegyék, nézegessék a könyveket, amelyekben kedves meséik, verseik találhatóak. Így hamarosan szívesen lapozgatják majd a gyermekkönyveket, óvodáskorban a képek, iskolásként az olvasással megfejthető szöveg kedvéért.

A mesélés pihentet, szórakoztat, az anyanyelv közegén át hatva, emberi kapcsolatokra tanít, segít a világban eligazodni, és az élmények feldolgozásával oldja a szorongást. A többnyire játékos mozdulatokkal is összekapcsolt népi mondókák, dúdoló, csiklandozók, höcögtető, tapsoltatók és más játékok adják a kisgyermek első olyan érzéki, érzelmi élményeit, melyek a nyelven át a másik emberhez kötődnek, és őt magát is tevékenységre serkentik.

A mese átéléséhez elengedhetetlen feltétel a nyugodt légkör, ezért szükségesnek tartjuk a meséléshez kapcsolódó szokásrendszer kialakítását. A mese-vers folyamata során a következetes szabályok kialakítása, és betartása (halkabban játszunk, csendesebben beszélünk a mese alatt)

teszi lehetővé az irodalmi élményben való elmélyülést. Kezdetben a gyermek egyértelműen a befogadó, az óvodapedagógus az előadó. Később a gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módjává válik.

Az irodalom közege a nyelv. Ezért lényeges, hogy csak nyelvileg tiszta és értékes mesét, verset halljanak a gyerekek. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítőtje. A mese - képi és konkrét formában – esetlegesen - a bábozás és dramatizálás eszközeivel-feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. Ugyeri tagóvodánk társadalmi háttéréből adódóan fontosnak tartjuk, hogy az etnikai kisebbség népi kultúrájának értékei is helyet kapjanak. Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül az egyre inkább multikulturálissá váló óvodai összetételt sem, ezért a mese –vers kiválasztásánál ezeket a szempontokat is érvényesítenünk kell.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást is kínál. A mese a legtágabb értelemben tanít. A népi eredetű meséknek erkölcsi tartalma van, belső indulatokat, élményeket közvetít. Erkölcsi rendszerében a jó és az igaz győz, a gonosszal és a hazuggal szemben. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi is helyet kapnak az anyanyelvi nevelésben.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás meghitt állapotában eleven, belső képi világot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végén

-
- Szívesen mond, spontán módon is mondókákat, verseket, meséket.
 - Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatai érthető kifejezését.
 - Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények, és a meseszöveg szálait össze tudja kötni, és tudja alakítani a történetet.
 - Képes lesz a hallottak képi megjelenítésére.
 - Meg tudja nevezni a mese legfontosabb elemeit (szereplők, cselekmény).
 - Tud könyvben kép alapján tájékozódni.
 - A könyvekkel gondosan bánik, tudja, hogy érdekes olvasmányokat tartalmaznak.
 - Szívesen mesél, bábozik, dramatizál maga és társai szórakoztatására.
 - Örömmel hallgat mesét.
 - Igénye lesz a hallott irodalmi művek újra hallgatására.
 - Képes lesz korának megfelelő színházi előadás cselekményeinek követésére.
 - Türelmesek egymással szemben, és elfogadják, hogy a fejlettség különböző szintjeiből adódóan az önkifejezési eszközeik nem egyformák.

A képességfejlesztés lehetőségei a vers és mesehallgatás alkalmain

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
<p>Érzelmi biztonságuk kialakítása</p> <p>Érzelmi életük gazdagítása</p> <p>Igazságérzet kialakítása.</p> <p>Kapcsolatteremtő képesség fejlesztése.</p> <p>Énkép fejlesztése</p> <p>Megfelelő viselkedési formák alakítása</p>	<p>Belső képi világuk, fantázia, reprodukció készség fejlesztése</p> <p>Mese megértése</p> <p>Időrendiség fejlesztése</p> <p>Testrészek ismerete, testséma fejlesztése.</p> <p>Dominancia alakítása</p> <p>Emlékezet fejlesztése</p> <p>Térpercepció fejlesztése</p> <p>Hallás, beszédhallás fejlesztése</p> <p>Mozgásos észlelés fejlesztése</p> <p>Auditív emlékezet, auditív ritmus fejlesztése</p>	<p>Mozgásos észlelés, tapintásos észlelés fejlesztése</p> <p>Hallás, hangészlelés, auditív emlékezet fejlesztése</p> <p>Beszédritmus fejlesztése</p> <p>Beszédkedv felébresztése</p> <p>Artikulációs tisztaság, beszédképesség, nyelvi kifejezőkészség, beszédkultúra, pantomimika fejlesztése</p> <p>Nonverbális készségek fejlesztése</p> <p>Szép magyar beszédre nevelés</p> <p>Szókincs bővítése</p> <p>Artikulációs tisztaság fejlesztése</p> <p>Hangsúlyérzék fejlesztése</p>	<p>Beszéd és mozgás összekapcsolásával finommotoros fejlesztés</p> <p>Ritmusérzék fejlesztése</p> <p>Auditív ritmus fejlesztése</p> <p>Egyensúlyérzék fejlesztése</p> <p>Finommotoros tevékenység fejlesztése beszéd és mozgás összekapcsolásával</p>

6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Célunk

Örömteli, élményekben gazdag tevékenységeken keresztül a zenei érdeklődés – ízléskialakítása, az anyanyelv és a hagyományok ápolása.

Feladataink

- A gyermek zenei élményhez juttatása, amely által képes lesz kifejezni saját érzelmeit.
- Az éneklés, a zenélés tevékenységeinek megismertetése, megszerettetése.
- Zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése (ritmusérzék, zenei hallás, zenei emlékezet, kreatív zenei kedv, stb.).
- A népi, a műzenei és más népek dalainak megismertetése.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzeti, etnikai kisebbségi és migráns nevelés esetében a gyermekek hovatarozásának figyelembe vétele.
- Ünnepekhez kapcsolódó szokások, dalok, zenék megismertetése, a hagyományok ápolására való törekvés.

Amikor az éneklés, zenélés a felnőtt minta spontán utánzásával a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik, akkor lesz az éneklés az öröm forrása, kedvelt, önfeledt tevékenység, amely részt vállal a teljes személyiség formálásából.

Az állandóságnak minden gyermek életében fontos szerepe van, ezért a helyi adottságokat figyelembe véve alakítjuk ki a csoportszobában az ének – zene megszokott helyét. A megfelelő helyen kívül elég időt és változatos eszközöket biztosítunk a zenei élményszerzéshez, amelyet hangszerek használatával tehetünk színesebbé.

Az ének – zenei tevékenység nem szűkülhet a csoportszobára, ezért fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek hangulatát, aktivitását, közreműködési kedvét figyelembe véve az udvari játék vagy a séta során is helyet kapjon a zene. A kisgyermek spontán ének - zenei kezdeményezéseit tiszteletben tartjuk, és hagyjuk kibontakozni őket.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, az éneklés, énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermektáncok, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

A zenei anyag kiválasztásában helyet kapnak az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, amelyek fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességei-

nek, és zenei kreativitásának alakításában (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás). A zenei anyag kiválasztása során figyelembe vesszük óvodáink sajátosságait, ezért a zenei sokszínűség biztosításához Ugyeri tagóvodánkban helyet kap a roma kulturális hagyományokhoz kapcsolódó zenevilág is. Fontosnak tartjuk, hogy a zenei anyagban helyet kapjon a mozgás, a tánc, amelyben tovább élhetnek a magyar és az etnikai kulturális hagyományok is.

A zenei élmény serkenti a gyermekek képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát, alkotókedvét, miközben fejlődik zenei emlékezetük, képzeletük, és esztétikusan formálódik mozgásuk. A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását, a gyermekek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását, önként vállalt fegyelmük, közösségi érzésük és magatartásuk kedvező alakulását. Megmutatkozik a zenei nevelés hatása testtartásukban, harmonikus rendezett mozgásukban is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermek örömmel és szívesen énekel csoportosan és egyénileg is.
- Képes az egyszerű játékos, táncos mozgásokat esztétikusan kivitelezve, örömmel végezni.
- Törekszik a tiszta éneklésre, néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is képes elénekelni.
- Tud dallamot, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tud társaival térformákat alakítani.
- A zenei fogalmakat ismeri és alkalmazza.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt a dalból kiemelni.
- Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kíséni.
- A közös tevékenység által felismeri az együttműködés lehetőségeit, megtapasztalja az együvé tartozás élményeit.
- Szívesen és értően hallgatja az óvodapedagógus által felkínált zenehallgatási anyagot.

Képességfejlesztés lehetőségei az ének, zene, énekes játék tevékenységében

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
<p>Zenehallgatás – befogadás, zenei ízlés fejlesztése</p> <p>Népi hagyományok ápolására nevelés</p> <p>Ismerkedés a klasszikus zenével a szépre, - mint esztétikai élmény befogadására nevelés</p> <p>Egymáshoz való pozitív viszony érzelmi élet fejlesztése</p> <p>Alkalmazkodó képesség fejlesztése</p> <p>Együttműködő készség fejlesztése</p> <p>Közösségi érzés fejlesztése</p> <p>Önbi-zalom, magabiztosság fejlesztése</p>	<p>Auditív memória, belső hallás fejlesztése</p> <p>Vizuális memória fejlesztése</p> <p>Általános ismeretek bővítése</p> <p>Zenei érdeklődés felkeltése</p> <p>Téri tájékozódás – keresztcsatornák fejlesztése</p> <p>Zenei kreativitás, zenei improvizációs készség fejlesztése</p> <p>Pontos szövegkiejtés, tiszta éneklés és artikuláció fejlesztése</p> <p>Testséma fejlesztése</p> <p>Megfigyelőképesség fejlesztése</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése</p> <p>Szókincsbővítés</p> <p>Beszédkedv fejlesztése</p> <p>Verbális kommunikáció fejlesztése</p> <p>Kérdéskultúra fejlesztése</p> <p>Tiszta kiejtés, hangsúlyérzék fejlesztése</p> <p>Cselekvéses szóbeli kifejezőkészség fejlesztése</p>	<p>Mozgáskultúra fejlesztése</p> <p>mondókákkal, játékos mozgással, egyenletes lüktetéssel, különböző mozgásformákkal</p> <p>Ritmusérzék fejlesztése</p> <p>Szem – kéz koordináció fejlesztése</p> <p>Nagymozgások, finommotorika fejlesztése,</p> <p>Egyensúlyérzék fejlesztése</p> <p>Ügyesség fejlesztése</p>

6.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célunk

A gyermekek szabadon szárnyaló látásmódját fejlesztve, ötletgazdag, alkotni vágyó kreatív személyiséggé nevelése.

Feladataink

- Az érdeklődés felkeltése az ábrázolás tevékenységei iránt, igény kialakítása az alkotásra, önkifejezésre, a környezet esztétikai kialakítására, és az esztétikai élmények befogadására.
- Sokféle lehetőség megmutatása a képi-térbeli megjelenítésre, az egyes technikákhoz (rajzolás, festés, mintázás és kézimunka) kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök, anyagok bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- Saját és mások munkájának megbecsülése, tisztelete.
- Az esztétikai érzékenység a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítása és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- A megfelelő szokásrendszer kialakítása (eszközhasználat, nedves és száraz törlőrongy használata, festő kötény, póló használata, kézmosás stb.), a gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- Kézmozgások finomítása, az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása.
- A szervezeti forma megválasztásával a rugalmasság, folyamatosság elvének alkalmazása, így biztosítva az egész nap folyamán a lehetőségekhez mérten az alkotás tevékenységét.

Az ábrázolás az önmegvalósítás, az önkifejezés egyik eszköze, amellyel a gyermek közölni akar valamit. Tiszteletben tartjuk a gyermekek egyéni fejlődésének útját, tempóját, és sikerélményhez juttatjuk őket. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, ezért minél több élményhez kell juttatnunk a gyerekeket. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására. Az ábrázoló tevékenységhez biztosítjuk a megfelelő körülményeket: állandó hely, a gyermek által bármikor elérhető eszközök, anyagok, jó légkör.

A gyermekekkel mikro csoportos formában foglalkozunk, ezért a tevékenységet egyszerre 6-8 gyermek választhatja, de a létszám az éppen alkalmazott technikától is függ. Így tudjuk megvalósítani azt, hogy a résztvevő gyermekek személyre szóló segítséget kapjanak, követni tudjuk a szín- formavilágukat, technikai ismeretüket, és az eszközhasználatuk fejlődését.

Az ábrázolás eszközeiben helyet kapnak a természetes anyagok, a gyűjtött termékek, és a termények is. A tevékenységek megszervezéséhez jó pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai, és eseményei. Kitűnően hasznosíthatóak a vizuális tevékenységek során az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez, és megmozgatják fantáziájukat.

Csoportjainkban nem a gyermekek életkora, hanem egyéni fejlődési üteme határozza meg a képességfejlesztés folyamatát. A fejlődési folyamatot nem siettetjük, nem az a célunk, hogy a gyermekeknek bizonyos formák lerajzolását tanítsuk meg, hanem az, hogy minden gyermekben felkeltsük a közlés igényét, és segítsük a benne kialakult közlendő vizuális kifejezését.

A megfigyelés és az ábrázolás által formálódnak a gyermekek képzetei, gazdagodik élmény- és fantáziaviláguk, tartalmasabbá válnak fogalmaik. Miközben képi formában fejezik ki magukat, mintegy „megnevezik” érzéseiket, gondolataikat: nő önismeretük, fejlődnek alkotóképességeik.

Az építő-, ábrázoló-, alakító tevékenység az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segíti a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló -, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását.

Lehetőséget adunk a gyermekeknek önálló új technikát is kitalálni, alkalmazni. Az örömmel, játékosan végzett vizuális tevékenységet úgy biztosítjuk, hogy a gyermekektől a cselekvést és nem az eredményt várjuk, értékeljük. Maga a tevékenység öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Szívesen vesz részt az ábrázolás sokféle formájában, munkáját önálló elképzelései alapján képes kivitelezni.
- Tud különféle technikákkal alkotni, anyagot, témát választani.
- Az alkotótevékenység eszközeit a rendeltetésüknek megfelelően és a balesetveszélyeket elkerülve használja.
- Emberábrázolásában megjelennek a részformák, esetleg egyszerű mozgások.

- Kulturált formában véleményt nyilvánít saját és társai alkotásairól és megbecsüli saját és mások elkészült munkáját.
- Képes társaival együttműködve közös alkotások létrehozására.
- Képes észrevenni a környezet, a műalkotások és saját munkája szépségét.

Képességfejlesztés lehetőségei a rajzolás, festés, a mintázás, kézimunka tevékenységeiben

ÉRZELMI-SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	VERBÁLIS	TESTI
<p>Akarati tulajdonságok, igényesség fejlesztése</p> <p>Szép iránti fogékonyság, esztétikai érzelmek fejlesztése</p> <p>Frustrációtűrési képességének fejlesztése</p> <p>Önismeret, önértékelés, önbizalom fejlesztése</p> <p>Pozitív énkép, önfogadás fejlesztése</p> <p>Alkalmazkodási készség fejlesztése</p>	<p>Ábrázolóképeség, alakító képesség,</p> <p>Alakítás, formaállandóság fejlesztése</p> <p>Rajzi kifejezőképeség, emlékezet, fantázia, alkotóképesség, észlelőképesség fejlesztése</p> <p>Keresztcsatornák fejlesztése</p> <p>Formaérzék, formaismeret, formaképzés, színérzék, díszítő érzék, irányérzék, mozgásos észlelés rész – egész látás, tapintási észlelés, megfigyelőképesség, vizuális memória fejlesztése Téri tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Igényesség, esztétikai érzék</p> <p>Tapintásos érzékelés fejlesztése</p> <p>Testfogalom fejlesztése</p> <p>Vizuális ritmus fejlesztése</p>	<p>Fogalomrendszer, szókincs bővítés</p> <p>Időérzékelés fejlesztése</p> <p>Udvariassági szokások fejlesztése</p> <p>kérem köszönöm szavak alkalmazásával</p> <p>Párbeszéd kommunikáció fejlesztése</p> <p>Verbális fejlesztés</p> <p>Tiszta kiejtés, hangsúlyérzék fejlesztése</p> <p>Beszédmegértés, kifejezőkészség fejlesztése</p>	<p>Egyensúlyérzék fejlesztése</p> <p>Finommotorika, kéz ügyesség fejlesztése.</p> <p>Helyes eszközfogás, ülés, testtartás kialakítása</p> <p>Nagy mozgások fejlesztése</p> <p>Szem – kéz, szem – láb koordináció fejlesztése</p> <p>Mozgás feletti kontroll, a mozgás tudatos irányítására irányuló képesség fejlesztése</p> <p>Szemmozgás, szemfixációs képesség fejlesztése.</p>

6.6. Külső világ tevékeny megismerése

Célunk

A szűkebb és tágabb környezet felfedeztetése, amelynek során kialakítjuk a gyermekekben a pozitív érzelmi viszonyulást a természeti – emberi - tárgyi világ értékei iránt.

Feladataink

- Olyan feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- A fenntartható fejlődés⁹ érdekében elősegíteni az emberi és tárgyi környezethez fűződő pozitív viszony kialakulását, a természet védelmét, a környezettudatos magatartás megalapozását.
- Biztosítani minden eszközt, lehetőséget, helyet és időt a gyermekeknek a folyamatos tevékenykedtetéshez, a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzéshez, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakításához.
- A gyermek önálló véleményalkotásának segítése, döntési képességeinek fejlesztése, a gyermek – gyermek kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A megtapasztaláson alapuló megismerés, az információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív és passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása. Ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának a bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd és mondatalkotás aktivizálása, az összefüggő beszéd gyakorlása.
- Az érdeklődés felkeltése által minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalatokhoz juttatni a gyermeket a szűkebb és tágabb természeti emberi – tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól.
- Hozzásegíteni a gyermeket ahhoz, hogy felismerje a környezetében a mennyiségi, alaki, nagyságbeli, és téri viszonyokat, amely által alakul ítélőképessége, fejlődik tér – sík – és mennyiségszemlélete.

A külső világ megismerésének elsődleges forrása maga a természet, és a társadalmi valóság. Már az óvodában fel lehet, és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk, és amely segíti őt abban, hogy olyan tapasztalatok birtokába jusson, melyek hozzásegítik a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz.

⁹ Ne használj többet, mint amire szükség van! A Föld megóvása a jövő nemzedéke számára.

Ez a komplex tevékenység, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat, amely közben alakul a gyermek társas magatartása, az irányított és spontán szerzett tapasztalatok feldolgozása közben fejlődik megfigyelőképessége, képzelete, gondolkodása, és emlékezete.

A külső világ tevékeny megismerése elősegíti a tárgyi-és emberi környezethez fűződő kapcsolat kedvező alakulását. A gyermekek a természeti és emberi környezetben érzékelik a szépet, a környezet higiéne¹⁰, és a környezetvédelem szerepét. A környezetvédelem a környezetalakítással, a munkatevékenységgel szorosan összefüggő feladatokat is tartalmaz. Lényegében a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, és a megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként, mind a társadalmi, mind a természeti környezet tiszteletére nevel.

A nevelés fontos feladata a szülőföldhöz, a nemzeti kultúra hagyományaihoz fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása, amelyet a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások felelevenítésével és a környező népek szokásainak megismertetésével valósítunk meg. Lehetőség szerint ismerjék meg és éljék át a közösséghez való tartozás élményét. Emellett törekszünk a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra beépítésére, értékeinek megismerésére és védelmére. Lehetőség szerint a családi és a tárgyi kultúra beépítésére, értékeinek megismerésére és védelmére is törekszünk.

A környezet megismerésére nevelés szoros kapcsolatban van más nevelési területekkel. Tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat a közösségi neveléssel (pl. a társadalmi környezethez való alkalmazkodás, a szociális tanulás területén stb.), a művészeti neveléssel (pl. környezet megismerése, esztétikai hatása, ábrázolásban való megjelenítése, színek stb.), a zenei neveléssel (népszokások, zenei hagyományok stb.).

A gyermek a természeti és társadalmi környezetéből szerzett ismereteit játékában felhasználja, folyamatosan gyakorolja, munka tevékenységében alkalmazza. A játék és szabadidő során folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

¹⁰ Személyi higiéné és környezeti higiéné - „Légy tiszta és ápolj! - környezetünk védelmében”

A megismerő és problémamegoldó tevékenység élményt jelent a gyermekek számára, ezzel hozzájárul a gyermekek motiváltságához, azoknak a szépségeknek, érdekességeknek a felismerésével, amelyek a matematikai összefüggésekben, egy probléma megoldásában, az igazság megtalálásában rejlenek. Mindezek lehetőséget teremtenek a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve ez több formában valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető;
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés;
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok;
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek.

A gyermekek fejlesztése és az ismeretszerzés lehetőség szerint mikro csoportos formában történik. A mikro csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek és az óvodapedagógus személyes beszélgetésére, és az egyénekre való nagyobb odafigyelésre. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A sok beszédhelyzet növeli a beszédkedvet is. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek a megfigyeléseiket, tapasztalataikat, a tevékenységeik mozzanatait fogalmazzák meg szóban is. Beszélgessenek egymással, az óvodapedagógussal, idegen felnőttel és a gyermekekkel, ha arra lehetőség nyílik. A gyermekek között ez által erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése.

A tevékenységek útján fejlődik a gyermekek közösségi érzése (a társak munkájának megfigyelése, gondolataik, szavaik követése, megértésükre törekvés, segítségnyújtás, közös, mikro csoportos, páros munka), a munka megbecsülése, szeretete, a gyermekek önismerete, önbizalma, akaratereje. Fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóval történő kifejezésének képessége. Fejlődik beszédmegértő és nyelvi kifejező képessége, bővül szókincsa.

A jó kérdések hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek önállóan fogalmazzák meg élményeiket, máshol szerzett tapasztalatukat. Fontosnak tartjuk, hogy kérdezzenek, és vitassák meg a felmerülő problémákat.

A célirányos megfigyelés – amely maximálisan alkalmazkodik a gyermekek érdeklődéséhez – az elmélyülés, az egymásra épülő folyamatot képező tapasztalatgyűjtés biztosítja a szükséges

ismeretek megszerzését. A megismerés folyamatát nem követelményrendszerhez, hanem a gyermek képességeihez, és érdeklődéséhez igazítjuk.

Az eredményes nevelés hatására a gyermekek, előbbre jutnak az önálló tapasztalatszerzésben, tudnak és mernek véleményt mondani, kérdezni, tudnak kapcsolatot teremteni társaikkal és a felnőttel. Növekszik türelmük önmagukkal és társaikkal szemben, kitartóbbakká válnak játékokban, munkájukban, nő figyelmük tartóssága, erősödik akaratuk, önfegyelmük.

A külső világ tevékeny megismerésében alkalmazott módszerek között a hagyományos pedagógiai módszerek éppúgy megtalálhatók (beszélgetés, elbeszélés, szemléltetés, magyarázat, bemutatás, stb.), mint a természettudományos ismeretszerzés sajátos módszerei (megfigyelés, leírás, vizsgálódás – kísérlet, mérés, összehasonlítás, stb.).

A közvetlen tapasztalatszerzést kiegészítjük a korszerű számítástechnikai eszközök alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik, hogy a közvetlen tapasztalatokat és élményeket megörökítsük. Ezek többszöri megtekintésével egyrészt rögzülnek a gyermekek ismeretei, másrészt újra meg újra átélhetik az élményeiket.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermek észreveszi a környezetében a természet szépségeit, és az esztétikai alkotásokat.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről: tudja nevét, lakcímét, szülei nevét és foglalkozását, óvodája nevét, felismeri a napszakokat, különbséget tud tenni az évszakok között, és ismeri a környezetükben lévő intézményeket, üzleteket.
- Gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismeri a közlekedési eszközöket. A gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismer néhány háziállatot, vadállatot, a madarakat, bogarakat, növényeket, és az ismereteit rendezni is tudja.
- Környezetéből néhány növényt meg tud nevezni, és lehetőség szerint részt vesz azok gondozásában.
- Ismeri a színeket és azok árnyalatait.
- Ismeri saját testét, megnevezi testrészeit, érzékszerveit, ismeri az alapvető egészségügyi szokásokat.
- A környezettudatos magatartás néhány elemi szabályát ismeri, részt vesz elemi természetvédelmi tevékenységben.

- A tárgyakat meg tudja számlálni legalább 10-ig, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, és szín szerint.
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, nagyobbat, többet, kevesebbet létrehozni.
- Ismeri és helyesen használja a tő és sorszámneveket.
- Képes lesz a térbeli irányok megkülönböztetésére és érti, illetve használja a helyeket kifejező névutókat (jobbra, balra, lent fent, előtt, mögött, stb.).
- Mértani alakzatot, geometriai formát tulajdonságaik szerint szét tudja válogatni.
- Kialakul a beszédhelyzethez, és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő jól érthető beszéde. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartásformái, szokásai, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, és megóvásához szükségesek.
- Élvezi, és többször megtekinti a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült fotókat.

Képességfejlesztés lehetőségei a külső világ tevékeny megismerése során

TESTI	ÉRZELMI - SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	KOMMUNIKÁCIÓS
<p>Egyensúlyérzék fejlesztése</p> <p>Finommotorika, nagymozgások fejlesztése</p> <p>Manipulációs készség, gyors reagálás fejlesztése</p> <p>Nagymozgások fejlesztése</p> <p>Szem fixációs működésének fejlesztése</p> <p>Szem – kéz koordináció. szem – láb koordináció fejlesztése</p>	<p>A természethez való pozitív érzelmi viszony szülőföld, emberek, a táj, a tárgyi kultúra értékeinek szeretetére, védelmére, szeretetére nevelés</p> <p>Kapcsolatteremtő képesség, közösségi érzés fejlesztése</p> <p>Feladattudat, szabálytudat, kitartás, türelem, ítélőképesség fejlesztése</p> <p>Másokkal való kapcsolat kialakítására való képesség fejlesztése</p> <p>Intellektuális érzelmek, együttműködési készség, feladattartás, önálló feladatmegoldás képességének fejlesztése</p> <p>Kudarctűrő képesség fejlesztése</p> <p>Családi élet értékeire nevelés.</p>	<p>Érzékelés, íz érzék, térérzékelés, időérzékelés, érzékszervi működés fejlesztése.</p> <p>Figyelem fejlesztése – koncentrált, - szándékos:</p> <p>Formaalakítás, hallási érzékelés, szem fixációs működése, tapintásos érzékelés fejlesztése.</p> <p>Fogalomalkotás, számfogalom, számolási készség, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése</p> <p>Problémamegoldó képesség fejlesztése</p> <p>Analizáló-szintetizáló készség fejlesztése</p> <p>Vizuális memória, vizuális zárt-ság, vizuális időrendiség fejlesztése</p> <p>Térérzékelés fejlesztése</p> <p>Logikai képesség fejlesztése</p> <p>Testséma fejlesztése</p>	<p>Beszédkultúra, kérdéskultúra, kifejezőkészség, magabiztos tudatos kreatív önkifejezés fejlesztése</p> <p>Választékos nyelvi eszközökben gazdag, kulturált kommunikációs képesség fejlesztése</p> <p>Beszédbátorság erősítése, beszédtechnika fejlesztése</p> <p>Szövegértés, kialakítása szövegalkotási kedv felkeltése</p> <p>Kommunikációs igény motiválása.</p> <p>Szókincsbővítés, tiszta artikuláció fejlesztése</p> <p>Nonverbális kommunikáció fejlesztése</p>

6.7. Mozgás

Célunk

A mozgás szeretetére épülő életvitel, életmód megalapozása, a rendszeres, tudatos testedzés igényének kialakítása. A testi-lelki harmónia, az alapvető testi képességek, mozgáskészségek (harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgás) és a pszichomotoros képességek fejlesztése a gyermekekben, az egyéni fejlettségi szintjükhöz igazodó mozgásos játékokkal és feladatokkal.

Feladataink

- A gyermekek természetes mozgáskedvének felkeltése, megőrzése, a mozgásigény ki-elégítése, a mozgás, és a mozgásigény különbözőségének a figyelembe vételével.
- A szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése, a vázizomzat erősítése, tartáshibák megelőzése a harmonikus összerendezett mozgás elősegítése, kialakítása.
- A mozgástapasztalatok bővítése sok gyakorlással, a mozgáskészségek alakításával.
- Tervszerű, rendszeres mozgással a testi képességek fejlesztése:
 - a gyermekek fizikai erőnlétének, alap és állóképességének fejlesztése;
 - a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás előkészítése;
 - a kondicionális képességek – erő, gyorsaság, állóképesség;
 - a koordinációs képességek – egyensúlyérzékelés, térérzékelés, mozgásérzékelés, és ritmusérzék fejlesztése.
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák, a szociális és az akarati képességek fejlesztése.
- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni a mozgásos sikeres feladatmegoldások eredményeként az önértékelés és az önbizalom növelése.
- A mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése.
- Balesetmentes eszközök előkészítése és biztosítása, biztonságtechnikai szempontból folyamatos ellenőrzése.
- Évszakok adta lehetőségek figyelembe vétele a mozgásanyag összeállításánál.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza. Ismert tény, hogy a mozgás és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll, ezért a mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy az egyéni sajátosságok figyelembe vételével maximálisan biztosítsuk a szervezett és spontán formában történő játékos mozgás lehetőségét.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére (járás, futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás, a gimnasztika és néhány talajtorna- elem, labda gyakorlatok és sokszínű, változatos testnevelési játékok). Ezek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét. Mindezek elősegítik az egész szervezet fejlődését, hozzájárulnak a légző- és keringési rendszer teljesítő képességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez.

A mozgáskultúra fejlesztésével hozzájárulunk a harmonikus összerendezett fegyelmezett nagy és kismozgások (finommotorika) kialakulásához. A mozgás hozzásegíti a gyermeket a térben és időben való tájékozódáshoz, a különböző helyzetek felismeréséhez, és fejleszti az alkalmazkodás képességét. A mozgás hozzásegíti, illetve előkészíti a művészeti tevékenységek és a külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó feladatokat, ezzel is fejlesztve a gyermek személyiségét.

Az anyanyelvi neveléshez kapcsolódóan a mozgás során használt kifejezések, vezényszavak, az eszközökhöz kapcsolt fogalmi rendszerek beépülnek a gyermek szókincsébe, amely által nemcsak szókincsük, hanem elvont gondolkodásuk is fejlődik.

A különböző mozgásformáknak fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére. A társakkal végzett együttmozgás hozzájárul a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, az alkalmazkodás, a felelősségérzet, a kooperációs képesség fejlődésének elősegítéséhez.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak, az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. A különböző fejlettségű gyermekeknek a gyakorlatok nehézségi fokozatok szerinti differenciálásával biztosítjuk a megfelelő terhelést. Minden gyermektől annak a gyakorlatnak a pontos végrehajtását várjuk el, ami a fejlettségének megfelelő.

A gyermekek számára meghagyjuk, hogy maguk dönthessék el, hogy milyen nehézségű gyakorlatot válasszanak (pl. mászás talajon egyenes vonalban, mászás talajon hullámvonalban, medicinlabdák között, mászás padon és mászás fölfelé rézsútós padon, stb.). A gyermekek választásából sokféle információt kapunk pl. mennyire képes megítélni a gyermek a saját képességeit, mennyire kudarctűrő, kitartó a próbálkozásokban, milyen bátor, és merész.

Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására. A gyermekeknek igyekszünk mindenkor megfelelő mozgásteret biztosítani úgy a csoportszobában, mint a kertben, vagy kirándulások alkalmával, hogy szabadon gyakorolhassák a különböző mozgásformákat, felfedezhessék, hogy mire képesek, és meddig tart állóképességük. A gyermekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítése érdekében ésszerű határok között mindent kipróbálhatnak, átalakíthatnak mozgásigényük, és ügyességük szerint.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- A természetes mozgás elemeit (kúszás, mászás, csúszás, bújás, járás, futás, állás, ülés, ugrások) a napi tevékenységek során egyéni képességeiknek megfelelően használja.
- Ismeri a vezényszavakat, és ennek megfelelően tud cselekedni.
- Mozgás közben tud irányt változtatni, jobbra, balra, hátra fordulatot tenni az irányok megnevezésével.
- Képes a sor és köralkotásra.
- Képes labdát dobni, megfogni, gurítani, vele célozni, helyben vezetni, pattogtatni.
- Tér és időbeli tájékozódó képessége érési szintjének megfelelő.
- Növekszik teljesítőképessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Tud különböző módon szökdelni (páros lábon, fél lábon) és képes ezeket variálni (terpesz zár, ugróiskola).
- Mozgástapasztalatai az egyensúlyozásban, és ugrásban növekednek.
- A szabályok betartásával szívesen vesz részt a testnevelési játékokon, biztonsága érdekében képes a fegyelmezett viselkedésre, a társakra való odafigyelésre.

Képességfejlesztés lehetőségei a mozgástevékenység terén

TESTI	ÉRZELMI - SZOCIÁLIS	ÉRTELMI	KOMMUNIKÁCIÓS
<p>Erő, ügyesség, kitartás fejlesztése</p> <p>Összerendezett mozgás, egyensúlyérzék, ritmusérzék fejlesztése</p> <p>Nagymozgások, finommotorika fejlesztése</p> <p>Állóképesség, mozgásigény fejlesztése</p> <p>Szem – kéz koordináció, szem – láb koordináció fejlesztése</p> <p>Keresztcsatornák fejlesztése: vizuális mozgásos; vizuális tapintásos; vizuális hallásos</p> <p>Dominancia fejlesztése</p>	<p>Aktivitás, érzelmi motiváltság erősítése</p> <p>Kitartás, szabálytudat fejlesztése</p> <p>Kudarccal elviselésére nevelés</p> <p>Közösségi magatartás fejlesztése</p> <p>Önbizalom, önértékelés fejlesztése</p> <p>Együttműködési készség fejlesztése</p> <p>Önállóság fejlesztése</p>	<p>Alapvető téri irányok felismerése, fejlesztése</p> <p>Tér mozgásos kikutatása</p> <p>Alak, forma, szín, és formaérzék fejlesztése</p> <p>Vizuális időrendiség és ritmus fejlesztése</p> <p>Testséma testfogalom fejlesztése</p>	<p>Kommunikációs kultúra fejlesztése</p> <p>Szókincsbővítés</p> <p>Tárgyak, testrészek, téri irányok viszonyok megnevezése, méret, hasonlóság, különbözőség megnevezése, a mozgással és a testsémával kapcsolatos szavak gyakorlása.</p>

6.8. Munka jellegű tevékenységek

Célunk

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan attitűdök, készségek és tulajdonságok kialakítása, amelyek a munka örömteli végzése által pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, és a kötelességek teljesítését.

Feladataink

- Nyugodt légkör biztosítása, olyan feltételek megteremtése, ahol a gyermekek önállóan, kitartással, felelősséggel végezhetik el a munkajellegű tevékenységeket.
- A gyermekek megismertetése a saját személyüket érintő teendőkkel: testápolás, öltözködés, önkiszolgálás, amely majd a társakért végzett tevékenységek önként vállalását vezeti be.
- A gyermekekben kialakítani azt az igényt, amely a munkajellegű tevékenységeken keresztül a rend és a rendezett környezet megtartására irányul.
- Olyan tevékenység és munkalehetőség biztosítása a gyermekek számára, amely igazodik a gyermekek erejéhez, életkori sajátosságaihoz, aminek elvégzése a gyermek számára teljesíthető, s ez által a munkavégzés a gyermeket örömmel tölti el és újbóli munkavégzésre ösztönzi.
- A munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosítása az elvégzett feladat jelentőségének elismerése, megóvása.
- A munkavégzéshez olyan eszközök biztosítása a gyermekek számára, amelyek mind méretben, mind minőségben megfelelnek az óvodás gyermekek igényeinek.
- Megismertetni a külső világ tevékeny megismerése által kínált tevékenységeket, kísérletek során alkalmazott eszközök balesetmentes használatát.
- Arra ösztönözni a gyermekeket, hogy a munkatevékenységeket önként, örömmel, és szívesen végezzék. Ehhez az óvodapedagógus pozitív értékelő attitűdjére, és személyes példamutatására van szükség.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka, és munka jellegű játékos tevékenység. Az óvodában a munka az egyéni szükségletek kielégítésére végzett tevékenység, amely a közösség érdekében elvégezhető feladatokkal fokozatosan bővül. Magában foglalja az önkiszolgálást, a naposságot, az óvoda, a csoport mindennapi életével kapcsolatos alkalomszerű munkákat, a növény- és állatgondozást.

Az óvodapedagógusaink tudatosan szervezik meg az évszakokhoz kapcsolódó, és az ismereteket is bővítő munkatevékenységeket, amelyek a környezet megismerése által adnak lehetőséget a tapasztalatszerzésre. A saját élményű, örömmel és szívesen végzett aktív munkatevékenységek végzése, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége (pl. levélsöprés, befőtt készítés, süteménysütés, virágültetés, csíráztatás, stb.).

A gyermek munkajellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. Épp ezért fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek szívesen kapcsolódjanak be, és önként vállalják a munkában való részvételt. Nemcsak a munkavégzés pontos menetét tanítjuk meg, hanem tapasztalatokhoz juttatjuk a gyermeket arról, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, melyet újra és újra el kell végezni.

Az óvodai dolgozók munkájának megismertetésével arra törekszünk, hogy a gyermekek ismerjék meg, és becsüljék meg mások munkáját. Képesé tesszük a gyermekeket arra, hogy a közös tevékenységben tudjanak együttműködni és alkalmazkodni egymáshoz, és pozitív viszony alakuljon ki bennük a munkához.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól a gyermekkel való együttműködést és tudatos pedagógiai szervezést igényel. Az óvodapedagógusok a munkavégzést folyamatosan értékelik, amelynek, konkrétan, reálisnak, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő hatásúnak kell lennie.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Munkáját az önkéntesség, a kitartás és a felelősségtudat jellemzi.
- A megbízatásokat pontosan teljesíti, szívesen vállalkozik egyéni megbízatások teljesítésére.
- Felismeri a segítségadás lehetőségét és örömmel segít rászoruló társaiknak és a felnőtteknek.
- Ismeri a szerszámok, munkaeszközök helyét és használatának módját.
- Munkavégzés során figyel saját testi épségének megőrzésére és a munkaeszközök megóvására.
- Képes együttműködni, szeret együtt dolgozni másokkal.
- Az önkiszolgálást, a naposi munkát teljes önállósággal és biztonsággal természetes teendőként látja el.

- Megbecsüli saját és társai munkáját.

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:
 - az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
 - megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
 - a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Az egészségesen fejlődő gyermek:
 - érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;

-
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat;
 - ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait;
 - ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét;
 - felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit;
 - ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
 - elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
 - A szociálisan érett gyermek:
 - egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését;
 - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
 - A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
 - A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek:

a) sajátos nevelési igényű gyermek:

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd

b) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

c) kiemelten tehetséges gyermek:

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,

2. Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermek:

Az a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény alapján nevelésbe vett gyermek, vagy akinek a gyámhatóság a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elbírálásával egyidejűleg kérelemre megállapítja a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetének fennállását.

3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek:

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek az, akinek egészségügyi ellátása a szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben a 36 nevelési napot várhatóan meghaladja, és emiatt a legalább napi négy órai időtartamban meghatározott óvodai foglalkozásokon nem tud részt venni.

8.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek

Székhely óvodánkban és Budai Úti Tagóvodánkban az alapító okiratunk szerint az óvodai nevelés keretén belül ellátjuk a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakértői véleménye alapján az ép értelmű sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését- oktatását integrált formában, az alábbiak szerint:

- érzékszervi fogyatékos: ép értelmű önállóan közlekedő gyengén látó, nagyothalló;
- egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarok (dyslexia, dysgráfia, dyscalculia veszélyeztetettsége a tanulási képességek kevert zavara, kevert specifikus tanulási zavar, aktivitás és figyelemzavar).

Ugyeri és Deák Utcai Tagóvodánkban a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakértői véleménye alapján ellátjuk az:

- egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarok (dyslexia, dysgráfia, dyscalculia veszélyeztetettsége a tanulási képességek kevert zavara, kevert specifikus tanulási zavar, aktivitás és figyelemzavar).

Abban az esetben tartjuk célszerűnek és hasznosnak az SNI gyermekek integrálását, amennyiben az ép gyermekek érdekeit nem sértik, harmonikus fejlődését nem veszélyeztetik, nem akadályozzák.

Célunk

A sajátos nevelési igényű gyermekek más gyermekekkel történő együttnevelése integrálása során minden gyermeket az egyéni sajátosságainak megfelelő fejlettségi szintre juttassunk el.

Feladataink

- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködésével.
- A sérült gyermek megfigyelése, fejlesztésének, lehetőségeinek, korlátainak értelmezése, team-munkában a gyógypedagógussal, a szakértői vélemény alapján.
- Differenciált, személyre szabott bánásmóddal a képességek kibontakozásának elősegítése.
- Az egyes gyermekek sajátos nevelési igényének, sérülés specifikus szükségletének figyelembevételével az egyedi sajátosságokhoz igazított differenciált tartalmak, módszerek, eszközök biztosítása.
- Az elsajátítható tudást és a kialakítható képességeket szem előtt tartva, az egészséges személyiségfejlődés megalapozásának, fejlesztésének biztosítása.

- Olyan befogadó környezet kialakítása, pozitív magatartásminta közvetítése, ami a sérült gyermek erényeit, sikeres próbálkozásait értékeli, másságát elfogadja.
- Önképzéssel olyan ismeretek elsajátítása, amelyek segítségével az óvodapedagógus a gyógy-pedagógussal együttműködve hatékonyan képes szerepet vállalni a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében.
- A gyermek kiemelkedési lehetőségeit ott erősíteni, ahol nem érvényesül a hátrány.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok feladata az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadásáról, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- Annak biztosítása, hogy a gyermeket semmiféle hátrányos megkülönböztetés, degradáció ne érje.

A sajátos nevelési igény kifejezi

- A gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását;
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét. A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs¹¹, rehabilitációs¹², valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges és elégséges. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;

¹¹ A szó eredeti értelmében képesítést, képessé tevést jelent. A habilitáció az az eljárás (képességfejlesztés, eszközzel való ellátás), amelynek célja az elvesztett képességek pótlása.

¹² A rehabilitáció helyreállítást, visszaállítást jelent. A rehabilitáció a megmaradt képességek fejlesztésén alapul.

- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése során figyelembe kell vennünk, hogy az óvodába kerülő SNI gyermekek szülei sokszor nagyon bizonytalanok, ami abból is adódik, hogy sok esetben a szülő számára is nehézséget okoz a gyermek sérülésének az elfogadása. Ebből kiindulva a mindennapos kapcsolattartásra és a rendszeres tájékoztatásra helyezük a hangsúlyt. Közösen kell örülnünk minden eredménynek, hiszen a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődési üteme nagyon eltérő lehet, ezért a kis apró lépések is nagy jelentőségűek.

A szülőknek tudniuk kell, hogy az integrált óvodai részvétellel a gyermekük nevelésével kapcsolatos felelősségük megnő. Segítőképzés magatartásunkkal, a szülő bizalmának elnyerése a jövő szempontjából nagyon fontos. Az eredményes fejlődés érdekében elengedhetetlen, hogy amit már tud a gyermek, azt otthon is megköveteljék tőle, nevelése otthon és az óvodában is azonos nevelési elvek alapján történjen.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében részt vevő óvodapedagógusok és szakemberek együttműködése elengedhetetlen a sikeres integráció megvalósulásához. Az eredményes fejlesztés feltétele, hogy az integrációban részt vevő pedagógusoknak legyenek ismeretei a csoportjába kerülő sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődési sajátosságairól. Ebben segíthetnek a szakemberekkel történő konzultációk, a szakmai továbbképzések és önképzések.

Az óvodapedagógusoknak meg kell ismerniük a sajátos nevelési igényű gyermekek családi körülményeit, tudniuk kell, hogy a család részéről milyen együttműködésre számíthatnak. Ahhoz, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek biztonságban érezhessék magukat az adott óvodai közösségben, a csoport mindkét pedagógusának és dajkájának a velük szemben támasztott elvárásoknak azonosaknak kell lenniük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja a sérült és az ép gyermekek számára egyaránt komoly előnyökkel járhat. Tapasztalatból tudjuk, hogy a kisgyermekek sokkal toleránsabbak, és sokkal pozitívabban viszonyulnak a sérült társaikhoz, mint a felnőttek. Már korán megtanul-

ják elfogadni a különbségeket, sokkal érzékenyebbé válnak mások nehézségei iránt. Az integráció lehetőséget nyújt arra is, hogy megtanulják az önzetlen segítségadást, így megalapozódik bennük a mások iránti felelősségérzet, empátia.

A sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedését segítheti, ha a gyermekcsoportot felkészítjük a sérült gyermekek fogadására. Tudatosan megszervezve a fogadást bevonhatjuk őket a sérült gyermekek mindennapjainak a segítségébe. Szembe kerülnek azzal, hogy egyes gyermekeknek milyen erőfeszítésükbe telik egy egyszerű feladat végrehajtása, megtanulnak örülni a kis dolgoknak.

A legfontosabb feladatunk, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket ugyanolyan gyermeknek tekintsük, mint a többieket, és ne tegyünk különbséget közöttük. A sérült gyermek fejlődése szempontjából fontos, hogy be tudjon illeszkedni a csoportba. Érezze azt, hogy neki is vannak feladatai, hogy vele szemben is vannak elvárások, követelmények. Reális követelményeket akkor tudunk támasztani, ha ismerjük a gyermek fejlődési sajátosságait: mi az, amit már tud, mi az, amire képes. Ezt mindig következetesen elvárjuk tőle.

8.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek fejlesztése

A Pedagógiai Szakszolgálat feladata annak megállapítása, hogy a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, ennek alapján szakvélemény készítése, valamint a gyermek fejlesztő foglalkoztatása a pedagógus és a szülő bevonásával.

Célunk

Minél előbb felismerjük, és szakemberhez (Pedagógiai Szakszolgálathoz) juttassuk azokat a gyerekeket, akiknél felmerül a BTMN probléma gyanúja, és ezzel megkezdődhessen a gyermek speciális fejlesztése.

Ezek a gyermekek kiemelt figyelmet igényelnek az óvodapedagógusoktól és a nevelést-oktatást segítő munkatársaktól.

Feladataink

- az ismeretsajátítás folyamatát gátló, gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése a pozitív tulajdonságokra építve,
- az ismeretanyag hatékony beépüléséhez szükséges jártasságok, készségek kialakítása illetve megerősítése,

- a motiváció növelése,
- egyéni foglalkoztatás biztosítása,
- a gyermek önbizalmának növelése,
- empatis, elfogadó környezet kialakítása,
- a konfliktushelyzetek csökkentése,
- alkalmazkodó képesség és önállóság fokozása,
- a gyermek fejlődésének értékelése önmagához mérten,
- az iskolai életre való alkalmasság elérése,
- az együttműködés megszervezése a fejlesztőpedagógus, az óvodapedagógus és a szülők között.

Óvodáinkban fejlesztőpedagógus egyénileg és mikrocsoportos formában fejleszti a BTMN problémával küzdő gyerekeket. Fejlesztő munkáját a Pedagógiai Szakszolgálat javaslatai alapján végzi, azt dokumentálja, vezeti a gyermekek munkanaplóját, kapcsolatot tart a csoport óvodapedagógusaival és a szülőkkel. Szükség szerint segíti, tanácsokkal látja el a csoport nevelőit.

8.3 A kiemelten tehetséges gyerekek fejlesztése

Célunk

A tehetséges gyermek kiemelkedő képességének fejlesztése mellett a többi - esetlegesen gyengébb - területek erősítése, mellyel az egész személyiség fejlődését segítjük.

Feladataink

- annak a területnek a megjelölése, amelyben a gyermek képessége kiemelkedő,
- differenciált bánásmód és egyéni feladatadás,
- a szülőkkel való együttműködés az egyéni fejlesztés hatékonyságának érdekében,
- iskolaválasztásban való segítségnyújtás, szakemberekkel való konzultálás, ➤ a pedagógusok szaktudásának bővítése a tehetségfejlesztés területén.

„Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességeket értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.” (Harsányi I.) Az óvodás korú gyermekben már felfedezhetjük a tehetség csíráit, már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságaik valamilyen területen az átlagnál lényegesen jobbak. Ebben a korban nem

kiemelkedő eredményekről, teljesítményekről, hanem tehetségre irányuló hajlamokról beszélhetünk.

Az adottságok képességekké fejlődésében a tehetség kibontakoztatásában igen jelentős szerepe van a fejlődés belső menetének és a pozitív, gyermeknek legjobban megfelelő környezeti, nevelési hatásoknak egyaránt.

Óvodában a tehetséggondozás a “tehetséges” gyermekek speciális szükségleteinek kielégítését jelenti.

Munkánk során törekednünk kell arra, hogy észrevegyük ezeket a tehetségcsírákat, majd differenciált feladatokkal fejlesszük ezeket a területeket a hétköznapok során, és segítséget nyújtunk a szülőknek.

A gyermekek azon adottságait, képességeit, amelyek elmaradást mutatnak, mindenképpen diagnosztizálnunk kell, ha szükséges szakember segítségével és az általuk javasolt fejlesztéssel segíthetjük harmonikus személyiségfejlődésüket.

Az egészséges személyiségfejlődéshez nélkülözhetetlen a szabad, biztonságos légkör. A “tehetséges” gyermeknek tisztában kell lennie saját értékeivel, de nem szabad túlértékelnie azokat. A közösségben olyan légkör megteremtésére kell törekednünk, amelyben őt elfogadják és ő is, jól érzi magát.

Javaslatainkkal megkönnyíthetjük iskolaválasztásukat. A szülőkben felmerülő esetleges korai beiskolázással kapcsolatban tanácsainkkal, segíthetünk annak mérlegelésében, hogy, a “tehetséges” gyermeknek vannak-e lemaradó képességterületei, mennyire bírja az iskola kötöttebb világát, mennyire játékos, hogy tudna beilleszkedni az idősebb gyermekek közösségébe. Ha ezek alapján is alkalmasnak találjuk az iskolai élet megkezdésére, akkor különleges odafigyeléssel az iskola és a tanító megválasztására, támogathatjuk a korai beiskolázás lehetőségét.

8.4 Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Az élet első évei meghatározó jelentőségűek minden gyermek életében. Az iskoláskor előtti fejlődés üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. A halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő időtartamú és minőségű óvodai nevelés. Az alapvető készségek, amelyek a sikeres iskolakezdés feltételei ebben az életkorban hatékonyan fejleszthetőek, amely megfelelő és tudatos pedagógiai támogatással jelentősen csökkentheti az iskolai kudarccokat.

Az otthonról hozott hátrányok kompenzálása nem nélkülözheti a család és az óvoda együttműködését, amelyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és jelentőségük van.

8.5. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő foglalkozások

Minden gyermek esetében kiemelt jelentősége van az óvodából iskolába átmenet zökkenőmentes biztosításának. A gyermekek fejlődésében nagy eltérések vannak, így vannak olyan gyermekek, akik a tankötelezettség megkezdését további egy évvel halaszthatják. A felmentést engedélyező szerv (Oktatási Hivatal) engedélyezheti, illetve a szakértői bizottság javasolhatja a gyermek további egy nevelési évig az óvodai nevelésben való részvételét.

Ha az érintett gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít. Ennek dokumentálására a fejlődési napló illetve a csoportnapló heti tervezésében található megjegyzés rovat szolgál.

9. AZ ÓVODA KAPCSOLATI RENDSZERE

9.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Célunk

Olyan bizalmi kapcsolat kiépülése, amely a gyermek fejlődése érdekében kívánatos.

Feladataink

- Nevelő partneri viszony kiépítése a hatékony együttnevelés a család és óvoda jó kapcsolatának érdekében.
- A törvényi előírásoknak megfelelően a szülő rendszeres tájékoztatása a gyermek fejlődésről.
- A gyermekek egészséges fejlesztéséért való közös felelősség tudatosítása. A pedagógiai programunk céljainak, feladatainak ismertetése, és elfogadtatása a szülőkkel.
- Óvodánk szokásainak hagyományainak megismertetése a házirendben, a napirendben, a munkatervben megfogalmazottak alapján.
- Nyílt rendezvények szervezése, amelyen a szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás- és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére.
- A szülői elégedettség állandó figyelemmel kísérése, az igények beépítése a nevelési folyamatokba.

A szülőkkel való kapcsolattartás tíz parancsolata

1. A 3T elve (türelem – tolerancia - titoktartás)
2. Ismerjük el a szülők elsődleges szerepét
3. Ismerjük meg a kölcsönös elvárásokat
4. A család erősségeire építünk
5. Juttassuk kifejezésre az elismerésünket
6. Legyünk tekintettel az óvodai norma- és szokásrendszerébe illeszkedő szülői igényekre
7. Tegyük érdekessé a szülői értekezleteket
8. Időben adjunk reális, de tapintatos információkat
9. Segítsük a szülőt a nevelési problémáinak megoldásában, ha azt a szülő igényli
10. Tételezzük a legjobbat a szülőről, erősítsük meg szülői szerepében

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. A kölcsönös bizalomra épülő szülő-óvodapedagógus kapcsolat nem egyszerű és nem könnyen kialakítható – meg kell dolgozni érte. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógusaink figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítik az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait, amelynek a HH és HHH gyermekek esetében kiemelt jelentősége van.

A kapcsolattartás formái

- **Óvodai jelentkezés az első személyes találkozás.** A beiratkozás az első olyan időpont, amikor a szülővel és a gyermekkel találkozunk, ezért nagyon fontos az, hogy az intézményi környezettel, és a személyiségünkkel már ekkor elnyerjük a bizalmukat. Ugyeri tagóvodánkban kiemelt feladatunk, hogy a környéken élő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek már a legkorábbi életkorban megkezdjék a köznevelésben való részvételt.
- **Szülői értekezletek.** Évente 2-3 alkalommal tartunk szülői értekezletet. Minden szülői értekezlet témáját úgy állítjuk össze, hogy abban a gyermekcsoporttal kapcsolatos aktuális célok és feladatok mellett helyet kapjanak az időszerű események és pedagógiai tájékoztatók is.
- **Munkadélutánok.** Alkalmanként és igény szerint a szülőkkel közös munkadélutánt is szervezünk, amelyek főként az aktuális ünnepkörökhöz kapcsolódnak: ajándékkészítés, mézeskalácssütés, adventi készülődés, stb.
- **Nyílt-nap.** A szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás- és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére. Ugyeri tagóvodánkban mindez a nyitott óvodai program keretében valósul meg, ahol a szülők bármikor részt vehetnek az óvodai életben.
- **Napi kapcsolattartás.** Érkezéskor és távozáskor a gyermekkel kapcsolatos rövid, tömör információátadás.
- **Környezettanulmány, családlátogatás.** Jó alkalom arra, hogy felmérjük a gyermek fejlődését elősegítő vagy hátráltató tényezőket, megismerjük a gyermek helyét a család-

ban, és tájékozódjunk a család nevelési elveiről, szokásairól. Az óvodába bekerülést követően akkor élünk a családlátogatás lehetőségével, ha a gyermek fejlődését hátráltató problémát észlelünk.

- **SZMK tagjaival megbeszélések.** Az SZMK tagjaival általában évente 2 alkalommal illetve szükség szerint, valamint az intézmény alapküldetését érintő változások esetén kerül sor.
- **Fogadó óra.** A fogadóóra személyre szabottan, évente kétszer, vagy igény szerint időpont-egyeztetés alapján történik, ahol lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülő az egyéni fejlődés nyomon követéséről vagy a gyermekkel kapcsolatos nevelési problémákról beszélhessen az óvodapedagógusokkal.
- **Családi gyermeknap,** ahol a gyermekek a szülőkkel együtt az intézmény dolgozói által szervezett tartalmas programokon vehetnek részt.
- **Óvoda bál.** Évente 1-2 alkalommal kerül megrendezésre, amelynek célja az óvoda dolgozói és a szülők kapcsolatának erősítése egy jótékonysági est keretében.
- **Információs tábla.** Óvodával kapcsolatos, a gyermekeket érintő információk, tájékoztatók kerülnek rá kihelyezésre.
- **Óvodai honlap.**¹³ Az óvoda dokumentumairól, programjairól, az óvodai életéről tájékozódhatnak a szülők.
- Zárt közösségi csoportok /facebook/
- A kapcsolattartási formák megválasztásában is alkalmazkodunk a szülők igényeihez, kéréseihez.

Az óvodai nevelés elsősorban a családi neveléssel szorosan együttműködve vállalkozik a gyermekek nevelésére, de előfordul, hogy az óvodának át kell vállalnia a család által meg nem oldott feladatokat is, a gyermekek érdekében (HH, HHH). A szülőkkel együtt vagy néha ellenükre is örködnünk kell a gyermeki jogok érvényesítése felett. Ilyen esetben az óvoda jelenti a gyermek számára a biztonságot, a rendszerességet, a családi fészkek melegét.

Kapcsolattartás várható eredményei

- A családok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kap, gyermeke fejlődéséről.

¹³ www.szechenyiuovoda.hu

- A szülők aktívan részt vesznek az óvoda rendezvényein.
- A szülők nevelési problémáikkal, gondjaikkal, bizalommal fordulnak az óvodapedagógusokhoz, akiktől segítséget kapnak.
- Azonosulnak az óvoda értékrendjével.

9.2. Az óvoda külső kapcsolatai

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai élet során, és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

- Bölcsőde
- Pedagógiai szakszolgálat intézményei
 - Logopédia
 - Nevelési tanácsadó
 - Szakértői bizottságok
 - Az SNI gyermekek speciális ellátását igénylő szakemberek
- Iskolával való kapcsolattartás formái
 - Kölcsönös látogatások az alsós kollégákkal, tapasztalatcsere, fejlődés nyomon követése
 - A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és-lehetőségei szerint-szakmai kapcsolatot tart fenn.
 - Tájékoztató szülői értekezlet a nagycsoportos gyerekek szülei számára, az iskolák részéről
 - Ugyeri tagóvodánkban az óvoda-iskola átmenetet támogató program keretében az iskolával közös programok szervezése
- Kapcsolataink egészségügyi intézményekkel
 - Az óvoda gyermekorvosa, fogorvosa
 - Az óvoda védőnője
- Közművelődési intézmények. A kapcsolattartás lehetőségei.
 - Városi programokba való bekapcsolódás

- Hangverseny látogatás
 - Mozi látogatás
 - Színházlátogatás
 - Gyermekkönyvtár látogatása
 - Múzeumlátogatás
 - Bábszínház látogatása
 - Művelődési ház programjain részvétel
 - Egyéb közművelődési intézmények • Gyermekjóléti Szolgálat és Családsegítő Központ.
- Fenntartó önkormányzat.
 - Városi romareferens.
 - Klebersberg Intézményfenntartó Központ.
 - Pedagógiai Oktatási Központ
 - Egyházak (református, katolikus).
 - A szülői igényeknek megfelelően segítjük a különböző egyházaknak a hitoktatásra jelentkezés megszervezését.
 - A gyermekek számára úgy biztosítjuk a hitoktatáshoz szükséges helyet és időkeretet, hogy az ne zavarja az óvodai nevelést.

10. HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK, MEGEMLÉKEZÉSEINK

Célunk

Óvodánk hagyományos ünnepei során is erősítsük a közösséghez tartozás érzését, színesebbé tegyük óvodai életünket, érzékeltesük az ünnepek többi naphoz viszonyított másságát.

Feladataink

- Elegendő idő biztosítása az ünnepre való készülődésre, amely során a készülődés legalább olyan hangsúlyt kapjon, mint, maga az ünnep.
- Az ünnep mindig vidám hangulatú, felszabadult együttlét legyen.
- A díszítés mindig esztétikus és az alkalomhoz illő legyen.
- Minden olyan lehetőség kihasználása, amely az ünnepen keresztül a család és az óvoda kapcsolatának elmélyítését szolgálja.

Az ünnepek, megemlékezések szervezését a gyermekek személyiségfejlődésében fontosnak tekintjük, mert az érzelmi nevelés és szocializáció terén kiemelkedő hatást fejtenek ki. E jeles események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket alkalmanként a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le. Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi, hangulati ráhangolódással, ajándékkészítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével. Tiszteletben tartjuk a tagóvodák, csoportok egyéni sajátosságait, hagyományait. Közös célunk és feladatunk, hogy ezek az ünnepek és események a gyermekek számára mindig maradandó élményt jelentsenek.

Hagyományos ünnepeink

- Mikulás
- Advent, karácsonyi ünnepség
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét
- Évzáró
- Gyermeknap

Megemlékezéseink

- Születésnapok - névnapok

- Víz világnapja (március 22)
- Föld napja (április 22)
- Madarak és fák napja (május 10)
- Az állatok világnapja (október 4)
- Nemzeti összetartozás napja (június 4)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermek megérzi az ünnepek hangulatát, másságát, kiemelkedését a hétköznapiakból.
- Fejlődik a közösségi érzése, átéli, hogy nem csak a saját csoportja közösségéhez tartoznak, de egy nagyobb közösséghez, az egész óvodához is.
- Megízleli az adni is öröm, nem csak kapni érzést.
- Az egyes műsorokon való szereplés során nő önbizalma, bátran, gátlás nélkül szerepel.
- Megismerkedik bizonyos ünnepekkel, hagyományokkal, amely növeli nemzeti öntudatát is.

11. AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI FELADATAI, SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSE, ESÉLYEGYENLŐSÉGET SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Célunk

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Feladataink

- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén javaslatot tenni az védő – óvó intézkedésekre.
- Az egyéni sajátosságok figyelembe vétele mellett, az óvodai kereteknek megfelelően olyan prevenciós tevékenység kialakítása, amely a segítségnyújtáson alapul.
- Testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődés elősegítése, az egyénekhez igazodó felzárkóztatás és tehetséggondozás megvalósítása egyéni differenciált bánásmóddal.
- A veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek legkorábbi életkortól történő óvodába kerülésének, rendszeres óvodába járásának elősegítése.
- A problémák, a hátrányos helyzet okozta tünetek felismerése, és ha szükséges ehhez szakember segítségének igénybe vétele.
- A családdal olyan személyes kapcsolat kialakítása, amely a következetességre, a tapintatra, a bizalomra, és a titoktartásra épül.
- A családokkal, és a segítő intézményekkel kölcsönös jelzéseken alapuló együttműködés kialakítása.
- Szülők tájékoztatása a szociális juttatásokról, kedvezményekről (óvodáztatási támogatás, gyermekvédelmi kedvezmény, stb.).

A gyermeket mindig holisztikus egységként értelmezzük, ami olyan rendszerszemléletet jelent, amelyben a gyermek és a család problémái nem választhatók el egymástól. Intézményünkbe változó szociális háttérrel rendelkező gyermekek járnak, emellett számottevő különbség van a tagóvodák vonatkozásában is.

Az óvodába érkezés előtti környezettanulmány nagyon jó alkalom arra, hogy megfigyeljük a családok szociális háttérét. Természetesen a családok körülményeiben történő változásokat az év folyamán is folyamatosan nyomon követjük.

A gyermekek veszélyeztetettségét vizsgáló szempontok

- Rossz lakáskörülmények, nem megfelelő élettér.
- Nevelési hiányosságok, visszaélések.
- Szülők aluliskolázottsága.
- Munkanélküliség.
- Megromlott családi kapcsolatok.
- Erkölcstelen családi környezet.
- Egészségügyi problémák: tartós betegség, drog illetve alkoholfüggőség.

A felgyorsult életritmus, a megélhetésért való küzdelem következtében a családok egyre kevesebb időt tudnak a gyermekek nevelésére fordítani, ami miatt megnőtt azoknak a gyermekeknek a száma, akik magatartási nevelési hiányosságokkal küzdenek. Ugyeri tagóvodánkban a HH és HHH gyermekek esetében súlyosbítja a helyzetet az aluliskolázottság, a felelőtlen szülői magatartás, a rossz lakáskörülmények, és a túl fiatal korban vállalt anyaság, amelyből adódóan a gyermekek a legalapvetőbb szokásrendszerrel sem rendelkeznek.

A szülőknek, a rászoruló családoknak minden lehető eszközzel segítséget nyújtunk abban, hogy a gyermekükről megfelelően gondoskodhassanak, különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre. Igény szerint olyan közérthető, praktikus tanácsokkal is segítjük a szülőket, amelyek a mindennapi életben előforduló problémákkal foglalkoznak.

Ugyeri tagóvodánkban különös jelentőségű a különböző programok szervezése, a szülők bevonása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése a hátrányos helyzet csökkentése érdekében.

A szülők bizalmának az elnyerése az alapját képezi annak, hogy a felmerülő problémákat, vagy a családi nevelés nehézségeit közösen, a gyermek érdekében a pozitív megoldások felé orientáljuk. A problémamegoldás annál hatékonyabban működik, minél szervezettebb, és szorosabb az együttműködésünk a családokkal, a pedagógiai és gyermekvédelmi munkát segítő intézményekkel. A hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – enyhíthetők. A csoport óvodapedagógusai megfelelő szintű szocializációval elősegítik a gyermekek zökkenőmentes beilleszkedését a közösségbe. A fejlesztő- kompenzáló

tevékenység az óvodai csoportokban, egyénileg illetve mikro csoportosan történik, szükség esetén a szakszolgálat közreműködésével.

Óvodánkban a gyermekvédelmi munkát az óvodavezető irányításával a gyermekvédelmi felelős fogja össze, aki a jelzések, és a tapasztaltak összesítése alapján elkészített gyermekvédelmi munkaterv alapján koordinálja a gyermekvédelemhez kapcsolódó feladatokat. Feladata, hogy a nevelőtestülettel együttműködve feltárja, jelezze a szülő, majd a jelzőrendszer tagjai felé a gyermekre ható ártalmakat, és a lehetőségekhez mérten a családdal együttműködve enyhítse azokat a problémákat, amelyek a gyermek testi – lelki – erkölcsi fejlődését hátráltatják.

Szem előtt kell tartani, hogy a gyermekvédelem nem más, mint speciális feladatok jó érzékkel történő kezelése, hiszen a gyermekek védelme minden felnőtt kötelessége!

12. A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE AZ UGYERI TAGÓVODÁBAN

Felzárkóztató programunk küldetése, hogy széles körben megismertessen, bevezessen és működtessen egy olyan átfogó pedagógiai rendszert, amely elősegíti a demokratikus gyermeknevelési gyakorlatok megvalósulását úgy a nevelésben, mint a gyermek családi környezetében. Támogatja a gyermekek azon jogát, hogy életkoruknak, érdeklődési körüknek megfelelő tevékenységekben vegyenek részt.

Az óvodai felzárkóztató programja az óvodai nevelés azon területeit határozza meg, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a HHH gyermekek fejlődésének elősegítésében.

12.1 Az óvodai felzárkóztató program elemei

Szervezési feladatok

- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása. A teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében. Integrációt elősegítő csoportalakítás, amely során olyan csoportalakítási elvet kell választani, amely biztosítja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, csoportokon belüli arányos elosztását.
- Igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása.

A pedagógiai munka kiemelt területei

- Óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés, anamnézis.
- Kommunikációs nevelés: szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése.
- Érzelmi nevelés, szocializáció: az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, együttműködés, elfogadás.
- Egészséges életmódra nevelés: egészségtudat kialakítása, egészséges táplálkozás.

- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása: a gyermek kezdeményezésére támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei.

A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

- Egészségügyi szűrővizsgálatok: a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi (fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia) vizsgálatok kezdeményezése, szervezése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás: a szülők számára az együttműködő partnerekkel közösen kialakított programok
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése: ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése, kirándulások, táborok szervezése, rendezvények látogatása.
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés: egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természeti és pénzügyi hozzájárulások fedezetének hiányából.

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat: a szülők támogatása, erőforrásaik feltárása.
- Védőnői hálózat: a gyermekek óvodai beíratásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás.
- Szakmai szolgáltatók: konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése, és biztosítása.
- Együttműködés a városi roma-referenssel és civil szervezetekkel: a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, az iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés.

Óvoda iskola átmenet támogatása

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka: a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási

készítés, monotonia túrés, figyelemkoncentráció, alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása.

- Iskolaválasztás: a kijelölt iskolával, a szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás támogatása.
- Az érintett iskolákkal közös óvoda iskola átmenetet segítő program kidolgozása: DIFER mérés négy éves korban, hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok.
- A gyermekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében.

A szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, az egyéni fejlődési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyermekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon.
- Egyéni beszélgetések, gyermeknevelési nézetek kicserélése, a család szokásainak értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása.
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése pl. Télapó, Karácsony, Farsang, stb.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása.

Az óvodai nevelésünk a nevelőtestület által jóváhagyott pedagógiai programunk alapján valósul meg, amelyet az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezünk meg.

Függelék

I. Sajátos Nevelési Igényű gyermekek ellátása

1. A gyengén látó gyermekek

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analizátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása. Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában

- A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:
 - látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben;
 - a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság;
 - térbeli tájékozódás a látás felhasználásával;
 - a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése;
 - a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

2. A nagyothalló gyermekek

A nagyothalló gyermekeknél a beszédterületben mért hallásvesztés 30–45 decibel közötti. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy a nélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg. A kevésbé súlyos- vagy közepes fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai¹⁴ elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

Az óvodai nevelés során arra törekszünk, hogy a nagyothalló kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait, a környezete pedig igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni. A nyelvi

¹⁴ Szintaktika: mondatban. A szavak, szó szerkezetek mondatokká kapcsolódásának szabályai.

kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy a gyermekek értsék a hozzájuk intézett kérdéseket, közléseket.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől.

Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér.

3. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermekek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképességzavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A kognitív, az emocionális szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvoda nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben és a szülő aktív bevonásával történik,

További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító komplex szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

II. Preventív fejlesztés

Óvodánk fejlesztőpedagógusa a Pedagógiai Szakszolgálat óvodai szűrővizsgálati véleménye alapján fejleszti azon gyermekeket, akik nem tartoznak az SNI és BTMN körébe. Ezek a fejlesztések megsegítik a gyermekeket a gyengébb részképességek felzárkóztatásában, ezzel is megelőzve a súlyosabb diagnózist /BTMN, SNI/ .

III. „MAKK MARCI” *prevenciós program*

1. SZÍVKINCSES LÁDA:

Az ismeretek anatómiai megalapozása: A hazai óvoda pedagógiai gyakorlatban először tanítunk a gyerekeknek biológiát, természetesen életkori sajátosságaiknak megfelelően. SZÍV és ÉRRENDSZER felépítését, működését ismerhetik meg a gyerekek. (Sztetoszkóp segítségével hallgathatják meg a szív hangját, játékos kísérletekkel megismerik a vér útját.) Tevékenykedtetés közben tapasztalják meg ezeket az ismereteket, amire aztán ráépül a többi tudás és az összefüggések felismerése (pl. szív izomból van, tehát erősíthető stb.)

Testmozgás : Célunk nem csupán az, hogy a gyerekek eleget mozogjanak, hanem a tudatosság kialakítása! Jókedvű örömteli mozgás, edzés és az egészség összefüggésének megértése. A rendszeres sportolás igényének megalapozása.

Helyes táplálkozási ismeretek elsajátítása, gyakorlati alkalmazása: mini malom, kenyérsütő, kemence segítségével, teljes őrlésű lisztből sült kenyér új ízével ismerkedhetnek meg. Saját készítésű gyümölcs-zöldség salátát készítenek, és fogyasztanak. Ki tudják választani mik azok a táplálékok, amiből sokat és mi az, amiből keveset kell fogyasztani.

2. KÖRNYEZETVÉDELEM

A FÖLD nem az emberé az ember a Földé! !

A környezetvédelemre nevelést az óvodában úgy célszerű megszervezni, hogy a gyerekek nap, mint nap a tevékenységrendszeren belül tapasztalják, hogy a természet- és a környezetvédelem életük szerves részét képezi. Szükséges, hogy a gyerekek érzelmileg kötődjenek mikro-makró környezetükhöz. Meggyőződésem, ha megismerték, megszerették, meg tanulnak harmóniában élni vele.

„A környező világ iránti érdeklődésünk velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk.” /Gerald Durrell/

Ezt a megismerést, felfedezést segítik szemétszüret, szelektív hulladékgyűjtés elemek gyűjtése, víz-, levegő-, talaj-vizsgálata, takarékosagra nevelés.

Állatok megfigyelése óvása (katicaalató, giliszta-, csiga-, pók-farm készítése, akvárium, nyuszi tartás...).

A szemét felbomlásának megfigyeltetése!

Az erdők, fák védelme szerepük megértetése, termések gyógynövények gyűjtése.

A megfigyeléseinket távcsövek, iránytűk, nagyítók, mikroszkóp segítik.

A környezeti nevelés igazi terepe a szabad természet.

Ezért kirándulásokat, erdei óvodát szervezünk ősszel és nyáron a közeli erdőbe, amit Makk Marci tábornak nevezünk el.

3. DOHÁNYZÁS MEGELŐZÉS

Cigigép készítése nagyon jól szemlélteti a dohányzás káros hatását. Érzékszerveiken keresztül negatív élményhez jutnak.

Célunk hogy ne hagyják hogy az Ő jelenlétükben rágyújtsanak:

„az én tüdőm nem hamutálca,,

Dohányozni tilos táblát készítünk a gyerekszoba ajtajára.

Előzőleg megnyerve a szülőket magunknak. Nemcsak az együttműködést sikerült elérni, de még egy-két szülőt le is szoktattunk a dohányzásról!

A gyerekeken keresztül a szüleikre is pozitív nevelő hatással lehetünk!

4. LELKI EGÉSZSÉG FEJLESZTÉS

Olyan tulajdonságok, képességek kialakítását, fejlesztését segítjük, melyek megalapozzák az egészséges-életvezetés, -élet feltételeit.

- **Önismeret fejlesztése**

Énkép, reális önismeret kialakításában óriási szerepe van az óvodapedagógusnak. Önmagát beteljesülő jóslat, a pedagógus kezében „csodafegyver”!

Meglátja és megláttatja az egyénben rejlő értéket!

Feltétel nélküli szeretetével az önellfogadást segíti, pozitív viszonyulás eszméjét érvényesíti.. A bizalom-, a jóakarát-léghőrenek kialakítása feltétele az egészséges önbizalom kialakulásának.

„Ahhoz hogy élni tudjunk az is kell, hogy szeressenek bennünket” /Mária Montessori/

- **Alkalmazkodási készség fejlesztése**

Minél több új helyzetet vállalunk fel, annál nagyobb az esély, hogy a váratlan szituációban is helyt tudunk állni!

Ezért hozunk létre változatos, új helyzeteket a gyerekek számára, s hagyjuk, hogy problémák megoldásán dolgozzanak, oldják meg azokat. A döntés, a választás, a rugalmas gondolkodás, a kreatív képességük fejlődik.

- **Konfliktus kezelési technika fejlesztése**

A gyerekeknek fokozatosan kell elsajátítani a konfliktus megoldás módját, eszközeit. Eleinte még példamutatással, majd kis segítséggel és végül önállóan alkalmazzák a kreatív, és erőszakmentes, kompromisszum-, konszenzus-kereső, önérvényesítő stratégiát. Ebben nagy segítség a dramatizálás, a báb, szituációs játékok..

- **Öröm képesség fejlesztése**

Mi bizakodó optimista világszemléletre akarjuk nevelni gyermekeinket, olyan emberekké, akik még az estleges sikertelenség is újabb harcra, nem lemondásra ösztönöz. Ehhez hívjuk segítségül a meséket, a mesék hőseit!

Előző évek a program sikerét hozták. Büszkék vagyunk arra, hogy sikerült elültetnünk az egészséges életmód csíráját a gyerekekben, és rajtuk keresztül befolyásoltuk szüleik gondolkodását.

A megelőzés az egészségvédelemre alapozott személyiségfejlesztés, időszerűbb, mint valaha.

Az egészségnevelés eredményessége létünk feltétele!

A Makk Marci Program bázis intézményünkben a Széchenyi Úti Óvodában a Makk Marci csoportban valósul meg. A program vezetője: Szalókiné Karkus Irén

IV. BOLDOGSÁG PROGRAM

Ez a remek kezdeményezés Bagdi Bella nevéhez kapcsolódik. Sokak számára ismert életmód fejlesztő énekesnő. Ezt a programot prof. Dr. Bagdy Emőke (a Boldogságprogram fővédnöke, klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, professor emeritus), és prof. Oláh Attila (a Boldogság Intézet tudományos szaktanácsadója, az ELTE Pozitív Pszichológia Laboratórium vezetője és a Magyar Pszichológiai Társaság elnöke) támogatja.

A Boldog Óvoda program célja:

A pozitív pszichológia kutatásainak eredményeire építve és annak módszereit alkalmazva a gyerekek csoportosan és egyénileg ismerjék meg a boldogság fő összetevőit. A boldogság tanulható, mely mindenkiben benne van, csak a felszínre kell hozni.

A boldogságórák célja:

A gyermekek könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tanulmányozására adjon lehetőséget.

Három fontos összetevő:

1. A pozitív érzelmek

A pszichológusok szerint a boldogság fő ismertetőjegyei a gyakori pozitív érzelmek: az öröm, az élvezet, a megelégedettség, a nyugalom, a kíváncsiság, az érdeklődés, az élénkség, a lelkesedés, az energia, a borzongató izgalom és a büszkeség. Bár minden ember érez negatív érzelmeket, a boldog emberek gyakrabban élnek át pozitív állapotokat, mint kevésbé boldog társaik. Szerencsére ebben a tanévben gyakorolt kilenc boldogságfokozó gyakorlat mindegyike képes arra, hogy rengeteg pozitív élményben részesítse azt, aki végzi. Annyi bizonyos, hogy az ilyen gyakorlatoknak az az egyik kellemes tulajdonsága, hogy többször is újra lehet őket kezdeni, sőt a „boldogságprogram” az nem tíz hónapra szól, hanem egy életre szóló utazás. A lényeg, hogy a kedvenc gyakorlatainkat újra és újra vegyük elő, ami a leginkább képes rövid időn belül pozitív érzelmekkel feltölteni.

2. Társas támogatás

Boldogságfokozó tevékenységünk sikerének másik tényezője a társas támogatottság. Ezt a szakki-fejezést a pszichológusok arra használják, hogy a többi embertől kapott mindenféle segítséget és vigasztalást jelöljék vele. Minden olyan viselkedésbeli változást, amelyhez erőfeszítésre és elszánt-ságra van szükség, könnyebb akkor végigvinni, ha közben megkapjuk a házastársunk, a gyermekeink, a barátaink, a szüleink, a testvéreink és a munkatársaink támogatását.

3. Szokássá válás:

A pozitív gondolkodást és az eddig áttanulmányozott kilenc boldogságfokozó viselkedési stratégiát szokássá kell alakítani ahhoz, hogy beépüljön a mindennapokba. Szokássá úgy tehetjük, ha rendszeresen, újra és újra változatos formában megismételjük azokat a magatartásformákat, amelyek a kutatók szerint a leginkább hozzájárulnak boldogság szintünk növeléséhez. A változatosság megóv bennünket a habituáció (hozzászokás) boldogságérzetet csökkentő hatásától.

Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, melyet hónapról hónapra tanulmányozunk, ehhez nagy segítség a könyv, de a pedagógus kreativitása szélesíti az ötletek, játékok tárházát.

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlása
3. Kapcsolatok ápolása
4. Boldogító jócselekedetek
5. Célok kitűzése és elérése
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömök élvezete
8. Megbocsátás
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

A várható eredmény:

Optimista, magabiztos és kitartó óvodások, akik megoldandó feladatként kezelik a mindennapi kihívásokat, észreveszik az élet szépségeit, az örömteli pillanatokot, és boldog, határozott, pozitív énképpel rendelkező óvodássá, iskolássá, majd felnőtté válnak.

A Boldogság Program bázis intézményünkben a Széchenyi Úti Óvodában a Katica csoportban valósul meg. A program vezetője: Fábíán-Kiss Boglárka

Forrás: <http://boldogsagora.hu>

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Véleményezte:

Cegléd, 2021. 11. 15.

Dátum

Tóth Anna

Szülői Munkaközösség

2. Elfogadta:

Hester Györgyi Erzsébet

Nevelőtestület

Tóth Gyula György

Nevelőtestület

Farkas Zoltán

Nevelőtestület

Cegléd, 2021. 11. 15.

Dátum

Bütyi Edus

Nevelőtestület

3. Jóváhagyta:

Cegléd, 2021. 11. 15.

Dátum



Óvodavezető

4. Érvényességi nyilatkozat:
2022. szeptember 01-től visszavonásig.